

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra slavistiky – sekce polonistiky

Kristýna Jarošová

III. ročník – prezenční studium

Obor: Polština se zaměřením na hospodářsko – právní a turistickou oblast

**VYBRANÉ PROBLÉMY PŘI PŘEKLADU POLSKÝCH FILMOVÝCH
DIALOGŮ DO ČEŠTINY NA PŘÍKLADU TYPICKÝCH POLSKÝCH
FILMŮ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Michał Hanczakowski, Ph.D.

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci, 30.4.2011

Podpis

Děkuji panu Mgr. Michału Hanczakowskiemu, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce a dále také za rady, připomínky a trpělivost.

Podpis

Obsah diplomové práce

Obsah	str. 3
1. Úvod	str. 5
2. Překlad filmového díla	str. 13
3. Analýza problému překladu textu a konečného porozumění filmu českým divákem	str. 41
3. 1. Úvod do studia překladu a teorie z oblasti translatologie	str. 41
3. 2. Konkrétní problémy, které nastaly při překladu	str. 43
3. 2. 1. Překládání mužských a ženských vlastních jmen z cizího jazyku	str.44
3. 2. 2. Vulgarismy	str. 45
3. 2. 3. Slangové slova	str. 48
3. 3. Názory českých diváků na film „Výslech“ (Przesłuchanie)	str. 49
3. 3. 1. Výzkum o znalostech a oblíbenosti filmu Ryszarda Bugajského „Výslech“ (Przesłuchanie)	str. 50
3. 4. Projekce filmu	str. 53
4. Závěr	str. 58
5. Anotace diplomové práce	str. 60
6. Seznam použité literatury	str. 62
7. Seznam příloh	str. 65
8. Přílohy – CD ROM	

ÚVOD

Hlavním úkolem mé bakalářské práce „Vybrané problémy při překladu polských filmových dialogů do češtiny na příkladu typických polských filmů“ bylo přeložit polské dialogy do českého jazyka a poté upozornit na mé problémy s překladem. Proto jsem také nejprve začala s vypisováním polských dialogů. Následně jsem ale pochopila, že já, jako člověk studující teprve třetím rokem polský jazyk a polskou kulturu v oboru Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast nemám možnost zachytit všechna slova, jenž vysloví ve filmu herci. Jelikož hlavní dějová linie „Výslech“ (Przesłuchanie) je vložena do dob komunismu, musela jsem se začít zabývat i historií Polska v období 80. let 20. století a to hlavně rokem 1982, kdy byl film natočen, což mi pomohlo i v následném překládání do českého jazyka.

Protože byl film natočen v roce 1982, musíme si uvědomit složitou situaci v Polsku. Byly zde od roku 1970 jak sociální nepokoje tak i tvrdá politická cenzura kultury. Události, které proběhly v této politické historické etapě, měly silný vliv na formování umění v Polsku. Vše vyvrcholilo 13. 12. 1981 zavedením výjimečné situace nebo-li stanného práva „stan wojenny“ v Polsku. *„Režimem byla ustavena „Vojenská rada národní spásy“, která převzala veškerou výkonnou moc, vůdci opozice byli pozatýkáni armádou a internováni v internačních táborech a byla přerušena činnost všech společenských organizací včetně odborových svazů.“*¹⁾ *„Výjimečný stav s sebou přinesl omezení jako zákaz odborů a ostatních nezávislých organizací, včetně kulturních, zákaz stávkování, omezení osobní svobody, zavedení policejní hodiny, cenzuru poštovních balíků, telekomunikační a tiskovou blokadu a zastavení výjezdů za hranice. Reakce byly různé, od stávek, pouličních bojů a nelegální litografie až po nápisy na zdech, rozsvěcení svíček v oknech, poslouchání zakázaného rádia Solidarita, BBC a*

-
- ¹⁾ Wikipedie. 2011. *Solidarita (Polsko)* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Solidarita \(Polsko\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Solidarita_(Polsko))>

*Svobodné Evropy a bojkot komunistického tisku a televize.*²⁾ Bugajski se k vyjádření situace ve „Výslechu“ (Przesłuchanie) postavil podobně jako ostatní a vlastně jak sám řekl: „*Był to mój manifest. Ukázal jsem můj postoj k realitě, která mě obklopovala větší část mého života, a která se tak dalece vzdalovala od mých potřeb, od mých představ o tom, jak to má doopravdy být. Můj film je manifestem člověka, který chce být volný, bez ohledu na cenu, kterou musí zaplatit. Nemyslím si, že to byl film, který je možné udělat jen v Polsku. Boj za svobodu jednotlivce je všude, ale v demokratických zemích nemá takové drastické formy.*“³⁾

Po vypsání všech polských dialogů jsem se tedy dala do překládání. Text jsem se středními komplikacemi přeložila, ale při zkracování dialogů, aby z nich byly vypracovány titulky, nastal problém s tím, že by budoucí diváci titulkům nemuseli porozumět. (Na podrobnější popis mých problémů při překladu z polského jazyka do jazyka českého se zaměřím dále až v samostatné kapitole.). Ryszard Bugajski totiž zobrazil dobu komunismu ve „Výslechu“ (Przesłuchanie) velice věrohodně i tím, že používal různé polské nářečí a polský slang z 80. let. Musela jsem se tedy začít zabývat jak samotným režisérem Bugajským, tak dějem „Výslechu“ (Przesłuchanie), tak i hlavními herci, abych mohla najít cestu k tomu, co doopravdy mělo být filmem řečeno, a abych mohla titulky následně precizně zpracovat.

Ryszard Bugajski - filmový a televizní režisér, scenárista, prozaik a překladatel se narodil 27. dubna roku 1943 ve Varšavě. Studoval filozofii na Varšavské univerzitě a režii na filmové škole v Lodži (Państwowa Wyższa Szkoła

-
- ²⁾ IWANOWICZ, Joanna. *Polský videoart v době totality*. Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Brno : Masarykova univerzita, 2007.
 - ³⁾ Zbroiowisko. 2010. *Ryszard Bugajski- Przesłuchanie* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.zbroiowisko.pl/viewtopic.php?f=90&t=36&p=36&hilit=przes%C5%82uchanie#p36>>

Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi). Filmovou školu dostudoval v roce 1973. Svou tvůrčí kariéru začal v roce 1970 jako asistent tvůrce animovaných filmů Daniel Szczechura. Asistentem režiséra celovečerního filmu „Iluminace“ (Iluminacja) Krzysztofa Zanussiho se stal roku 1973. V roce 1976 nastoupil do Studia X filmového štábu Andrzeje Wajdy. Debutoval roku 1980 ve filmu „Žena a žena“ (Kobieta i kobieta) spolu s Januszem Dymkiem. V roce 1980 natočil televizní film „Hodina didaktiky“ (Zajęcia dydaktyczne) a dva roky potom, v roce 1982, natočil film „Výslech“ (Przesłuchanie). Uznávaným režisérem, scénáristou a také spisovatelem se stal právě kvůli „Výslechu“ (Przesłuchanie). Děj filmu se odehrával ve věznici v době komunismu, kdy byly pravdivě ukázány nelidské prostředky výslechů komunistických úředníků, což bylo neslučitelné se zákony po zavedení stanného práva, proto nedošlo v roce 1982 k distribuci filmu. Film se dostal na plátna až roku 1989, kdy se konala oficiální premiéra. Bugajski byl kvůli „Výslechu“ (Przesłuchanie) vyhozen z Filmového studia X Andrzeje Wajdy. Pronásledován komunistickými úřady v roce 1985 se svou rodinou emigroval do Kanady. V Severní Americe natočil celovečerní film a mnoho epizod televizního seriálu. Do Polska se vrátil natrvalo na konci devadesátých let. V roce 1995, kdy ještě bydlel v Kanadě, natočil polský film „Hráči“ (Gracze). Hlavním tématem „Hráčů“ (Gracze) bylo období prezidentských voleb v roce 1990 a útok na Lecha Walesa. Scénář napsal Jan Purzycki, který je nejen scénárista, televizní režisér, spisovatel, sociální aktivista, vysokoškolský pedagog, ale byl i poradcem prezidenta Lecha Walesy. V roce 1997 se stal hlavním režisérem „Wiadomości“, večerních zpráv veřejnoprávní televize TVP. Televizní seriál „Witkaceho děti“ (Dzieci Witkacego) byl uveden na obrazovky v roce 2001. V roce 2002 natočil televizní film „Po kom jsem“ (W kogo ja się wrodziłem). O následujícím filmu Bugajského se píše na webových stránkách <http://www.fdb.cz> toto: *„Filmový projekt z roku 2005 s názvem „Solidarita, solidarita ...“ (Solidarność, solidarność...) vznikl v produkci polské státní televize TVP za účelem k uctění 25. výročí vzniku Nezávislých samosprávných odborů Solidarity, jež zásadně ovlivnily politický vývoj v Evropě. Každá z třinácti filmových miniatur je individuální uměleckou výpovědí na dané téma a často nese typické rysy tvorby každého z režisérů. Společně pak tvoří*

nadřazený celek, v němž pořadí jednotlivých filmů není náhodné. Jejich sled vytváří narační strukturu tak, aby se postupně otevíraly nové perspektivy na historické události. Komponované dílo rovněž poukazuje na význam těchto událostí pro dnešek a zachycuje aktuální stav polské společnosti. Řada režisérů (Filip Bajon, Jacek Bromski, Robert Gliński, Feliks Falk, Ryszard Bugajski, Jerzy Domaradzki, Andrzej Jakimowski, Jan Jakub Kolski, Juliusz Machulski, Krzysztof Zanussi, Andrzej Wajda, Piotr Trzaskalski a Małgorzata Szumowska) se s tématem Solidarity vyrovnala po svém. Například na otázku - Co se stalo s naší Solidaritou, odpovídá „raperským“ videoklipem Bugajski“⁴⁾ Jeho posledním do teď natočeným filmem je film z roku 2009 „Generál Nil“ (Generał Nil). Ryszard Bugajski je režisérem i divadelních inscenací. V této oblasti debutoval roku 1979 dramatem Stanisława Grochowiaka „Na tamté straně svíček“ (Po tamtej stronie świec). Dalšími inscenace mi se v této práci již nebudu zabývat, akorát bych asi měla zmínit rok 2006, kdy podle vlastního scénáře udělal hru „Smrt kapitána Pileckého“ (Śmierć rotmistrza Pileckiego), za kterou získal několik ocenění. Jednou z cen byla cena národního Festivalu polského rozhlasu a polské televize divadla „Dvě divadla“ v Sopotě (Festiwal Teatru Polskiego Radia i Teatru Telewizji Polskiej - Dwa Teatry). Další cenou byla zvláštní cena poroty na nezávislém filmovém⁵⁾ festivalu WorldFest v Houstonu. Kromě režirování se také Bugajski, jak už jsem se výše zmínila, pustil i do psaní knih. Jako spisovatel vydal tři romány, a to „Výslech“ (Przesłuchanie) v roce 1982, „Přiznat svou vinu“ (Przyznaję się do winy) v roce 1983 i „Sůl a pepř“ (Sól i pieprz) v roce 2000. Zabýval se také překládáním dramát. V roce 2008 mu byla udělena medaile za zásluhy o kulturu Gloria Artis.

Film „Výslech“ (Przesłuchanie) z pohledu filmové vědy jsem zařadila do období Kina morálního nepokoje. Odůvodňuji to hlavně tím, že film je zhotoven Filmovým sdružením X, které je typické pro tuto éru. Dále se budu odvolávat na

-
- ⁴⁾ VLČEK, Petr. 2010. *Solidarita, solidarita ...* [online]. Filmová databáze. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.fdb.cz/film/64874-solidarita-solidarita-solidarnosc-solidarnosc.html>>

knihu Dobrochna Daberta „Kino morálního nepokoje – Kolem vybraných problémů poetyky a etiky“ (Kino moralnego niepokoje – Wokół wybranych problemów poetyki i etyki), kde je film rozebírán a je autorem knihy Dobrochnem Dabertem jednoznačně zařazen do Kina morálního nepokoje. Autor knihy použil „Výslech“ (Przesłuchanie) jako jeden z filmů u kterých zkoumá období Kina morálního nepokoje z několika pohledů. Dabert například rozdělil hlavní hrdiny filmů v kapitole s názvem „Člověk hledající hodnotu“ na neposlušného hrdinu, rezignujícího hrdinu a na hrdinu jdoucího ve stopách autority. V tématu neposlušného hrdiny je zmiňován Výslech v souvislosti s charakterem Antoníny Dziwisz, která symbolizovala vzpuru duchovně obohaceného člověka. Postava byla zprvu sociálně nezralá. Po prožití vězeňské situace, výslechů a mučení se její osobnost vyvíjí. Dochází k tomu, že Antonína chce zachránit vlastní lidskost a důstojnost a proto všechen nátlak vydrží. Další kapitolou je „Velký výprodej hodnot“, kde jsou hrdinové rozděleni na zdánlivé autority, oportunistu (člověka bezohledně využívající situaci) a konformistu (člověk přizpůsobující se převažujícím či dominantním názorům), cynika – hrdinu na konci ideologie, autoritářského hrdinu, nejednoznačného hrdinu - upřímného, cizího hrdinu – čili pohled z venku. V této kapitole se ale o filmu „Výslech“ (Przesłuchanie) nezmínil.

K definici období Kina morálního nepokoje bych použila hned dva zdroje. Prvním je webový portál Česko-slovenské filmové databáze www.csfd.cz, kde se uvádí: „*tzv. film morálního neklidu byl silný proud v polské kinematografii, který se vyznačoval nespokojeností autorů se stavem věcí v zemi na konci 70. a začátku 80. let. Tento proud v sobě často obsahoval sociální témata a mimo jiné i konfrontoval vedoucí pracovníky s podřízenými.*“ Druhým mým zvoleným webovým portálem je www.leccos.com, kde je definice období následující: „*Debutanti 70. let, vesměs s televizní a dokumentární zkušeností, dokázali osobitě a dynamicky reagovat na zostření společenské situace Polska tohoto období. Nejvýznamnějšími reprezentanty „kina morálního neklidu“, kteří od konce 70. let varovali svými střízlivě realistickými a dokumentárně laděnými filmy před devalvací základních společenských hodnot, byli F.Falk (Předtanečník, Šance), K.Kieślowski (Jizva, Amatér, Náhoda),*

A.Holland (*Venkovští herci, Osamělá žena*), Wojciech Marczewski (* 1944, *Noční můry, Zimnice*). Kritický pohled na politické a mocenské křivdy z nedávné minulosti podali ve svých filmech A. Wajda (*Člověk z mramoru, Člověk ze železa*) a Ryszard Bugajski (*Výslech*). Podnětné návraty do 50. let představují rovněž filmy Janusze Zaorského (* 1947, *Matka Králů*), F. Falka (*To byl jazz*) a Jerzyho Domoralského (* 1943, *Velký běh*). Složitá politická a ekonomická situace na přelomu 80. let se negativně promítla do polské kinematografie. Některé filmy se z ideologických důvodů nemohly promítat, někteří nadějní režiséři odešli pracovat do zahraničí (R. Bugajski, A. Holland, Jurek Bogajewicz), jiní se uchýlili k únikovým tématům.“⁶⁾ Po přečtení definic můžete tedy nakonec sami zvážít, jestli *Przesłuchanie* je možné a vhodné zařadit do Kina morálního nepokoje.

Hlavními postavami filmu jsou Antonia Dziwisz, kterou hrála Krystyna Janda a Tadeusz Morawski, jehož roli exkluzivně zahrál Adam Ferency. Krystyna Janda a Adam Ferency vytvořili dvě psychologicky složité, ale přesto uvěřitelné postavy. Antonína, ve filmu nazývaná Toňa, je kabaretní zpěvačkou. Jednoho večera po vystoupení se pohádá se svým manželem, čehož využijí dva její „obdivovatelé“ a na baru ji opijí. Opilá Toňa je odvezena na policejní komisařství. Je zavřena do cely. Toňa si nejprve myslí, že je zde zavřena omylem, ale ve chvíli kdy začne její výslech, je všechno jinak. Toňa je vyslýchána mladým Moravským a starším majorem (poddaným Januszem Gajosem), za účelem aby udala své kolegy z kabaretu. Morawski si po několika jejích výsleších začne uvědomovat, že něco není v pořádku a že Toňa doopravdy nemá ve vězení co dělat. Nejprve jí začne vysvětlovat, že bez komunistického režimu bysme nemohli vůbec existovat, ale po sexuálním sblížení s Toňou, začíná bojovat s myšlenkami, že komunismus není zase až tak bezchybný. Toňa se po setkání s manželem, který jí oznámí, že se s ní rozvádí na základě toho, že mu policie sdělila, že ho podváděla, zhroutí. V cele si překousne žíly. Dostává se do nemocnice, kde se vyspí s Moravským. Otěhotní, ale Moravského neudá. Přestává s Moravským komunikovat. Po porodu

-
- ⁶⁾ Leccos. 2011. *Polská kinematografie* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://leccos.com/index.php/clanky/polska-kinematografie>>

je dítě Toně odebráno. Toňa se vrací do cely, kde se dozví, že Stalin zemřel. Morawski si ji zavolá k poslednímu výslechu, kde jí řekne, že jejich malá dcera je v dětském domově. Když se Toňa vrací po rozhovoru s Morawským do cely, Morawski se zastřelí. Toňa se po propuštění z vězení vydává do dětského domova pro dceru. Vychovatelka Toně sděluje, že její dceru chodí navštěvovat její manžel. Toňa se tedy nakonec vrací se svou dcerou domů ke svému manželovi. Z děje tohoto dramatu mi vyplynulo několik otázek. Stálo Toně za čisté svědomí neudat své kolegy, a prožít hrůzostrašnou tyranii? Kdo z postav byl větší nelida a ubožák – Morawski, manžel Toni, její nová kamarádka z cely Mira, která ji udala anebo vlastně nikdo? Další otázky mohou být různé, jenže s těmi se již v práci nebudu zabývat. Hlavní by pro nás ale mělo být (o čemž bych chtěla psát ke konci bakalářské práce, jestli se tedy ale nedostaneme někam jinam), zda vůbec my, Češi rozumíme polskému komunismu a tehdejší polské generaci.

Po překladu polských dialogů do jazyka českého jsem začala titulky vkládat do programu SubEdit. Program SubEdit Player jsem si zvolila po poradě se svým vedoucím bakalářské práce, panem Mgr. Michałem Hanczakowskim, Ph.D., a po přečtení recenze z webové adresy subedit-player.software.informer.com: „*SubEdit Player je video přehrávač umožňující přidat titulky na stopy videa, ať už pro filmy nebo video soubory. Tento program zahrnuje několik textových nástrojů, který vám umožní nastavit vzhled titulků: barvu, velikost, průhlednost a umožní vám vložit dialogy v synchronizaci s videem. V SubEdit Player, můžete psát titulky přímo, nebo titulek importovat z jiného programu. Text upravíte pomocí režimu náhledu a opravíte pravopisné chyby. SubEdit Player je opravdu jednoduchý a účinný program, jehož grafické rozhraní je zcela srozumitelné a zábavné.*“⁷⁾ S touto recenzí, ale jak jsem později zjistila, musím nesouhlasit. Vkládání textu bylo sice bezproblémové, ale k dispozici je určitý limitní počet znaků, kterých se vejde na jeden řádek, proto se musely věty rozdělit. Časově může v některých částech filmu nastat zmatek, jelikož někdy herci mluví příliš rychle a naše rozdělené věty časově nejsou

-
- ⁷⁾ Software.informer. 2011. *SubEdit-Player* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://subedit-player.software.informer.com/>>

programem přijmuty. V SubEdit Player je totiž již sám dan časový limit mezer mezi pochody titulků.

2. PŘEKLAD FILMOVÉHO DÍLA

Filmové sdružení „X“ uvádí

Písnička: „Milovaná Varšavo, jsi mým snem, chodcem mých šťastných snů, zástup se třpytí rámostem a křikem. Voláš mě. Tvůj šum toužebně voláš poražených písniček. Toužím tě znovu vidět má Varšavo.“

Toňa: „Má Varšavo. Děkuji ti muži za písničku, za srdce i smích.“

Kristyna Janda, Adam Ferenc, Janusz Gajos, Agnieszka Holland, Anna Romantowska, a také Bożena Dykiel, Olgierd Łukaszewicz ve filmu

Manžel Toni: „Líbí se ti to?“

Výslech

Polský film natočený v roce 1982

Scénář *Ryszard Bugajski a Janusz Dymka*

Produkce *Tadeusz Drewno*

Kamera *Jacek Petrycki*

Režie *Ryszard Bugajski*

Kamarádka Toni: „Probud'te ji nebo na představení přijde pozdě.“

Toňa: „Hádej kocourku, co mám uprostřed, co sedí v mé duši. Přitul hlavičku ke své mamince, trochu dobré, trochu zlé. Jsem teta, fáma, pomluva nebo divný pták. Hádej kocourku, co mám uprostřed a když uhodneš, povím ano. Hádej kocourku, co mám uprostřed, co sedí v mé duši. Přitul hlavičku ke své mamince, trochu dobré, trochu zlé. Jsem teta, fáma, pomluva nebo divný pták. Hádej kocourku, co mám uprostřed a když uhodneš, povím ano.“

Na plakátu je napsáno: „34. výročí Velkého října“

Voják: „Co je Toňo?“

Toňa: „Nic.“

Hitler: „Kde je moje brada?“

Manžel Toni: „Milování, hrát v těchto podmínkách?“

Hitler: „Kde je moje brada?.“

Manžel Toni: „Je tu zima. Oblékni se a rychle domů.“

Toňa: „Nepůjdeme domů.“

Manžel Toni: „Oblékej se.“

Toňa: „Prosím tě, odejdi.“

Manžel Toni: „Co se stalo?“

První muž: „Podívej se na ni.“

Toňa: „Běž dál objímat Džuňu.“

Manžel Toni: „Džuňu? Proč tě to napadlo?“

Toňa: „Viděla jsem vás.“

Manžel Toni: „Co? Oblékej se.“

Toňa: „Nikdy nepůjdu domů. Viděla jsem vás z jeviště.“

Manžel Toni: „Miláčku, je to přece tvá nejlepší kamarádka.“

Toňa: „Ke všem mým kamarádkám se tak nechováš.“

Manžel Toni: „Nedělej scény.“

Toňa: „Viděla jsem, že máš zájem se s Džuňou lépe poznat, no prosím.“

Manžel Toni: „Miláčku.“

Toňa: „Prosím tě, nech toho.“

Manžel Toni: „Jdu domů sám.“

Toňa: „Běž. Nepotřebuji ten kožík.“

Manžel Toni: „Sbohem Toňo.“

První muž: „Jste Toňa? To je pro vás. Jsme vaši obdivovatelé. Nepůjdete na skleničku? Stašku, pojd’.“

Druhý muž - Stašek: „Prosím, pojd’te s námi.“

První muž: „No tak.“

Cirkusák: „Cirkus Trumanillo.“

První muž: „Vezmeme si taxi?“

Toňa: „Ano. Kazíku, už jdu. Ahoj.“

Kazík: „Zítra se potkáme na zkoušce.“

První muž: „Kdo to je?“

Toňa: „Můj přítel Kazík Polko.“

Druhý muž Stašek: „Pij, holčičko.“

Toňa: „Už ne. Jsem opilá. Znáš mého manžela?“

První muž: „Ano, znám.“

Toňa: „Je to ten nejlepší chlap.“

Druhý muž Stašek: „Pijme.“

Toňa: „Na mého muže.“

Druhý muž Stašek: „Na zdraví.“

Toňa: „Pojďme chlapci. Ádo, tohle se nesluší, tak by to být nemělo, tohle se nesluší.“

Spěváci: „Při pohledu na všechny tvé příšerné žerty, polévá až studený pot.“

Toňa: „Děkuji, že jste za mnou přišli. Kdybyste nepřišli, plakala bych celou noc. Pohádal se mnou, proč? Je strašný. Odvezete mě domů? Pamatujete si, kde bydlím? – Widok 6. Haló. Rychle.“

První muž: „Jedeme?“

Toňa: „Ano.“

Toňa: „Widok 6.“

První muž: „Dojeli jsme. Běž maličká.“

Někdo: „Proč jste tolik pili?“

Toňa: „Pá chlupci.“

Policista: „Příjmení a jméno. Příjmení!“

Toňa: „Nechej mě.“

Policista: „Svlékni ji!“

Někdo 2: „Vstáváme!“

Toňa: „Neviděla jste červenou kabelku, z červené kůže s bílým pruhem?“

Žena: „Komu se berou kabelky?“

Žena 2: „Vstávej a do řady nebo tě dozorkyně potrestá.“

Toňa: „Kolik je hodin?“

Žena 3: „Hned sebou pohni.“

Toňa: „Nevíte, jak se odtud telefonuje. Manžel totiž neví, že tu jsem. A paní...“

Žena 4: „Uklidni se.“

Toňa: „Jsem umělkyně. Večer vystupuji v divadle a jestli přijdu na představení pozdě...“

Žena 5: „Do řady.“

Žena 6: „Hlásím, že cela je připravena k prohlídce. Stav 31, přítomných 31.“

Toňa: „Poslouchej, ticho buď.“

Policista 2: „Pusťte mě.“

Toňa: „Jmenuji se Dzivišová Antonína. Řekni někomu, ať za mnou přijde si promluvit. Prosím. Ticho buď nebo tě kousnu.“

Policista 2: „Ty krávo.“

Žena 6: „Ticho.“

Policista 3: „Písmeno D. Ne. Ne.“

Toňa: „Pouští mě, vzbud' se.“

Policista 3: „Písmeno D.“

Toňa: „Karmen Kelne?“

Žena 7: „Dvanáct, druhé patro.“

Toňa: „Neboj se. Všechno řeknu. Pouští mě. Dzivišová Antonína. Ahoj.“

Policista 3: „Nevíš, že se jména nesmí říkat nahlas?“

Toňa: „Omlouvám se.“

Policista 3: „Stůj!“

Toňa: „Dobrý den.“

Policista 3: „Hlásím přivedení Dzivišové Antoníny.“

Toňa: „Jsem velmi ráda, že chcete se mnou.“

Důstojník: „Tam je židle!“

Toňa: „Jsem ráda, že s vámi mluvím. Prosila jsem už tolik strážných, aby mě zavedli k nějakému důstojníkovi.“

Důstojník: „Příjmení, jméno.“

Toňa: „Antonína Dzivišová, narozená 1. dubna 1926 ve Lvově.“

Důstojník: „Dcera Jadwigy a Stanislava, ano?“

Toňa: „Ano, to jsem já.“

Důstojník: „Sakra.“

Toňa: „Velmi se omlouvám.“

Důstojník: „Dobře to začíná.“

Toňa: „Chci vědět, zda byl manžel informován. Jsem nevinná. Jistě jste si mě s někým spletli. No, přece já sama vím, že potom nevíte koho hledat, nevíte, jaké bylo to příjmení. Prostě nevíte, kdo to je.“

Důstojník: „Povídejte teď o sobě.“

Toňa: „Ale konkrétně o čem?“

Důstojník: „O všem.“

Toňa: „Asi nechcete, abych vám povídala o tom, jak jsem se líbala s chlapci ve čtvrté třídě.“

Důstojník: „Proč ne, prosím mluvte.“

Toňa: „Ale o čem?“

Důstojník: „O tom líbání.“

Toňa: „O co jde? Jsem nevinná. Opravdu bych vám chtěla pomoc, jen nevím. Jsem tu tak dlouho. Nikdo se mnou nechce mluvit. Opravdu škoda času.“

Důstojník: „Času je dost, nebojte se.“

Toňa: „Nevěříte, že jsem nevinná?“

Důstojník: „Říkejte všechno popořadě, tak jak u kněze na zpovědi.“

Toňa: „Byl zrzavý, měl velký nos. Zajímá vás to?“

Důstojník: „Ano, kdo?“

Toňa: „Toho, co jsem líbala.“

Důstojník: „Vy jeho nebo on vás?“

Toňa: „Jaký je v tom rozdíl?“

Důstojník: „Kdy jste ztratila ctnost?“

Toňa: „Dávno, ale nevím, k čemu to potřebujete. Co to má společného s mým zatčením?“

Důstojník: „Kdo to byl?“

Toňa: „Kdo? Á ten. Povstalec.“

Důstojník: „Žije?“

Toňa: „Ne, zemřel díky otrávené domácí vodce, kterou mu podstrčili Němci.“

Důstojník: „Znásilnil vás?“

Toňa: „Proč by mě měl znásilnit. Chtěli jsme to oba.“

Důstojník: „Líbí se vám to, ne?“

Toňa: „A vám?“

Důstojník: „Poslouchej, byla jsi u nás v lázních? Můžeme ti udělat takovou koupel, že na ni budeš vzpomínat do konce života.“

Toňa: „Proč mám o tom mluvit? Vždyť jsou to mé intimní záležitosti.“

Důstojník: „Žádné tvoje ani intimní. Na každou otázku mám dostat jasnou odpověď. Příjmení všech mužů, se kterými jsi spala.“

Toňa: „Nepamatuji si příjmení. V době povstání a po válce nikdo neřekl své jméno.“

Důstojník: „Jak se jmenoval ten povstalec?“

Toňa: „Měl pseudonym Dzik. Nic víc si nepamatuji.“

Důstojník: „Dál.“

Toňa: „Přeložili nás do Pruszkowa. Tak jsem bydlela v podkroví jednoho domu. Tam bydlel muž, jehož jméno si nepamatuji. Nevím, Marian Lišák nebo Lys..., Lyv..., nepamatuji si jméno. Tak když jsem vyšla do podkroví, choval tam holuba z vajíčka, které vytáhl z hnízda a vyšlo mu to.“

Důstojník: „No dál, dál.“

Toňa: „Nevíte, co bylo dál?“

Důstojník: „Po odchodu z Pruszkowa.“

Toňa: „Další byl v Lodži. Říkal jsi Tarasiny. Doopravdy se jmenoval Gurka. Všichni ho znali.“

Důstojník: „Další.“

Toňa: „Pak to byl už můj muž Konstantin Dziviš.“

Důstojník: „Zradila jsi ho?“

Toňa: „Ne, a stejně co vás to zajímá.“

Důstojník: „Ptám se.“

Toňa: „Řeknu vám všechno, jen musím vědět, k čemu vám to je.“

Důstojník: „Witolda Lewaňského znáš?“

Toňa: „Znám.“

Důstojník: „Spíš s ním?“

Toňa: „Ne.“

Důstojník: „On tvrdí něco jiného.“

Toňa: „Když to víte lépe.“

Důstojník: „Valuty jsi od něho kupovala?“

Toňa: „Ne.“

Důstojník: „Našli jsme u tebe doma deset zlatých dvě stě dolarů.“

Toňa: „Nemá smysl mě spojovat s valutami a toho muže znám jen od vidění.“

Důstojník: „Byla jsi u něho doma?“

Toňa: „Jednou.“

Důstojník: „Co jste tam dělali.“

Toňa: „Pili jsme kávu.“

Důstojník: „Jak jste vypili mentolový likér a snědli jste Pomianovského koblíhy, co bylo dál? Kdo koho začal svlékat?“

Toňa: „Kdo vám řekl o těch koblíchách?“

Důstojník: „A majora Olchu znáš?“

Toňa: „Znám.“

Důstojník: „Dobře?“

Toňa: „Nevím, jenom tak.“

Důstojník: „No?“

Toňa: „Organizoval vystoupení našeho sdružení ve vojenských jednotkách. Znáám ho tak dobře, jako moji kolegové.“

Důstojník: „Kolegové s ním do postele nešli.“

Toňa: „Já také ne.“

Důstojník: „Desátník Sokolovka tvrdí, že tě 15. července 1950 zastihl s majorem v intimní situaci. Mám to číst?“

Toňa: „Bylo to jen jednou.“

Důstojník 2: „Pane majore, končíte už?“

Důstojník: „Ano. Podepiš to.“

Důstojník 2: „Můžu ho přivést?“

Důstojník 1: „Říkám, že ano. Jestli tě ještě jednou přistihnu při lži, dám ti facku, na kterou budeš vzpomínat do konce života.“

Toňa: „Nic nepodepíšu.“

Důstojník 1: „Co to znamená? Proč nepodepíšeš?“

Toňa: „Nic nepodepíšu.“

Důstojník 1: „Vždyť je to přiznání. Poručíku, ještě jednou od jejího narození.“

Toňa: „Propustíte mě?“

Důstojník 2: „Kdyby to na mě záleželo, takové jako vy bych stavil ke zdi a střílel do hlavy.“

Toňa: „Kde mě vedete?“

Policista 3: „Do lepší cely. Odtud se jde rychleji. Nahoru.“

Toňa: „Ahoj, jak se jmenuješ? Jsem Toňa.“

Mirosława Szajnert: „Mira Šajnert.“

Toňa: „Co je za tím oknem?“

Mirosława Szajnert: „Nemocnice.“

Toňa: „Za co tě zavřeli?“

Mirosława Szajnert: „A vás?“

Toňa: „Za to že jsem se líbala s chlapci na základní škole. Jak dlouho tu jsi?“

Mirosława Szajnert: „Jeden a půl roku.“

Toňa: „Sakra. Zabíjí někoho v nemocnici nebo co? Dobrý den.“

Mirosława Szajnert: „Hlásím, že cela je připravena k prohlídce. Stav dvě, přítomny dvě.“

Policista 3: „Přání jsou?“

Mirosława Szajnert: „Nejsou.“

Toňa: „Dnes děkujeme. Dobrý den.“

Honorata: „Bud'te pochváleny. Která policička je volná? A ta první?“

Toni: „Je obsazena, ale polož to na ni. Jak se jmenuješ. Jsem Toňa.“

Honorata: „Honorata.“

Toňa: „Odkud to máš?“

Honorata: „Od nás ze vsi.“

Toňa: „O jej.“

Honorata: „Berte si.“

Toňa: „Máš? Chceš? No, co ti je?“

Mirosława Szajnert: „Nemám hlad.“

Toňa: „Chceš? Prosím, jezte chléb. Prosím.“

Honorata: „Jez. Je potřeba jíst. Když se člověk dobře nají, tak tu všechno vydrží. No, co okouníš. Ber si. Je mi všechno jedno i tak mám slíbenou smrt.“

Toňa: „A co jsi udělala?“

Honorata: „Přijmul nás takový zasraný úředníček, zeměměřič. Vůbec tam neměřil, vzal mi pozemek. Šla jsem na něho se sekerou. Vzdala by ses svého pozemku? Na kterém tvoji otcové pracovali? Musela jsem to udělat.“

První žena: „, Odkud to víš?“

Witkowská: „Z Tribunálu lidu. Byli tam generálové Tatarski, Kikirmajer dostali doživotí, plukovníci Łutnik a Nowicki patnáct let a plukovník Roman dvanáct let.“

První žena: „, Samí zasloužilí lidé.“

Toňa: „, Co to je?“

Honorata: „, Pšenice.“

První žena: „, Co Spiechalski, Gomółka? Dovolili tu ostudu?“

Witkowská: „, Gomółka a Spychalski také sedí. Byl to jeden špionážský gang.“

Toňa: „, Co to děláš? Vždyť tu nic neporoste.“

Policista 3: „, Písmeno D. písmeno D.“

Witkowská: „, To jste vy.“

Toňa: „, Neberte mě prosím na výslech. Jsem unavená.“

Witkowská: „, Nebud' hloupá. Vstávej a běž. Jinak budeme mít kvůli tobě potíže. Nech toho.“

Důstojník 2: „, Do kterých politických organizací jste patřila před válkou, ve válce a po válce?“

Toňa: „, Nepatřím do žádných organizací.“

Důstojník 2: „, Hlouposti. Musela jste být ve spolku předválečných skautů.“

Toňa: „, Ne. Nikdy mě to nezajímalo.“

Důstojník 2: „, Vaším prvním milencem byl voják polské armády.“

Toňa: „, Ano, ale je to lepší, než kdyby to byl esesman.“

Důstojník 2: „, Řeknu vám proč. Táhlo vás to k odpůrcí straně, odpůrcího podzemí, na stranu Společenské pravice. To jste z proletářské rodiny? Kde je vaše třídní vědomí?“

Toňa: „, Dal byste mi cigaretu?“

Důstojník 2: „, Ne. Myslíte jen na sebe. Nažrat se, vyspat se, vzít si chlapa do postele. To je vaše morálka, smysl života. Když jiní pracovali pro lidovou vlast, vy jste byla všedním parazitem.“

Toňa: „Pracovala jsem od 16 let, jen.“

Důstojník 2: „Kroucení zadkem je práce? Spadla jste z věže? Jaký máme politický systém? Co je lidová vláda? V jaké zemi žijete?“

Důstojník 1: „Příjmení, jméno, datum narození.“

Toňa: „Antonína Dzivišová, narozena 1. dubna 1926, dcera Stanislava.“

Důstojník 1: „Sed' rovně. Jak to bylo s Olchou?“

Toňa: „Už jsem to řekla.“

Důstojník 1: „Ale málo.“

Toňa: „Víc ale nevím.“

Důstojník 1: „Řekni všechno s detaily, pak se zase vrátíš do cely.“

Toňa: „Bylo horko.“

Důstojník 1: „Sed' rovně. Hlavu nahoru.“

Toňa: „Naše sdružení vystupovalo ve vojenské jednotce. Bylo horko, byli jsme ubytováni ve stanech. Bylo mi víc teplo, tak jsem šla ven. Viděla jsem ho. Řekla jsem mu, aby mi zapálil cigaretu. Byl to Kazimír Olcha. Řekl mi, abychom se šli koupat. Koupali jsme se nazí, ale byla úplná tma. Pak jsme se najednou ocitli v kamionu.“

Důstojník 1: „Předtím jsi říkala, že to bylo na trávě.“

Toňa: „Potom naše kostýmy.“

Důstojník 1: „Na trávě nebo v autě?“

Toňa: „Ne říkala jsem, že to bylo v autě. Ne.“

Důstojník 1: „Mně to stačí. Jednou řekneš ano, podruhé ne. Zamilovala ses do něj?“

Toňa: „Ne.“

Důstojník 1: „Kdy ses rozhodla ke vztahu, v autě nebo před tím?“

Toňa: „Proč se rýpete v mém soukromí?“

Důstojník 1: „Chyběly ti takové věci nebo manžel není dobrý v posteli?“

Toňa: „Nechte mého muže na pokoji.“

Důstojník 1: „Tak proč? Pro peníze? Platil ti dolary?“

Toňa: „Ne.“

Důstojník 1: „Odkud měl Olcha dolary?“

Toňa: „Nevím!“

Důstojník 1: „Sed' rovně, hlavu nahoru. Za co ti Olcha platil dolary – za lásku nebo za něco jiného?“

Toňa: „Jsem nevinná. Proč nemůžu dostat papír a tužku. Chci napsat svému muži. Proč nedostanu balíček a dopisy od manžela?“

Důstojník 1: „Na. Podepiš.“

Honorata: „Ježíšimarja.“

Někdo: „Zabili ji?“

Witkowská: „Je v pořádku. Nemá žádné zlomeniny, jen omdlela. Vstávej. Sedni si. Už je dobře.“

Honorata: „Podívej zlatíčko, poslední česnekový kousíček.“

Witkowská: „To stačí, nebude teď jíst.“

Honorata: „Ale musí jíst, musí mít sílu.“

Witkowská: „Otevři očka. Už je dobře?“

Toňa: „Ano.“

Policista 3: „Písmeno Š.“

Toňa: „Drž se. Podepsala jste už něco?“

Witkowská: „Každý podepisuje.“

Toňa: „Ale já jsem nevinná.“

Witkowská: „Vinna nebo nevinna, ale podepsat musíte.“

Toňa: „Nic zlého jsem neudělala.“

Witkowská: „Není možné být nevinný. To se nemůže nikomu povést.“

Toňa: „Ale mně se to povede. Protože já jsem zde omylem.“

Witkowská: „Jakto omylem?“

Toňa: „Prostě si mě s někým spletli. Uvědomí si to.“

Witkowská: „Ale lidová vláda se nikdy neplete. Radím vám, přiznejte se ke všemu, dokud je čas. Protože jinak vás můžou odstranit. Tak jak odstranili plukovníka Wereszczyňského, který odmítal vypovídat, a rodině řekli, že umřel na infarkt.“

Toňa: „Nemám se k čemu přiznat.“

Witkowská: „Tak si musíte něco vymyslet.“

Toňa: „Proč lhát? Proč si něco vymyšlet? Komu jsou potřebné nějaké falešné přiznání?“

Witkowská: To není vaše věc. Musíte pochopit, že vláda ví, co dělá. Odehrává se národní boj a vrací se tam, kde to nikdo neočekává. Nesmíme se bát. A každá metoda, jestli vás vede k vítězství, je dobrá.“

Toňa: „Jsem tu úplně nevinně. Co mě to potkalo?“

Witkowská: „Ale za pět, deset let, když porazíme naše nepřátele, změníme metody. Bude úplně jinak. Chtěla byste, aby vaše děti žily ve spravedlivém a bezpečném světě? Ale není možné toho dosáhnout bez obětí.“

Toňa: „Chcete být takovou obětí? Sedět ve vězení nevinně?“

Witkowská: „Jsem americkým špiónem.“

Toňa: „Opravdovým špiónem?“

Witkowská: „Subjektivním. Celý život jsem vždy byla komunistkou. Řekli mi, že jsem objektivním špiónem, tak jsem se přiznala hned.“

Toňa: „Nerozumím vám.“

Witkowská: „Soudruzi z centrálního výboru mi doporučili, abych provedla po městě důvěryhodného Američana. Vydával se za komunistu, ale byl špión. Ukázala jsem mu všechno, ocelárny, doly, letiště. Posílal informace do Washingtonu a já mu pomáhala.“

Toňa: „Ale vždyť jste to neudělala schválně, nevěděla jste, že je.“

Witkowská: „Proto říkám, že jsem špiónem subjektivně, ne objektivně. Jsem špión a musím za to trpět.“

Toňa: „Kostéek.“

Witkowská: „Konečně jsem se umyla. Sakra, přestaňte cákat tu vodu, nejste v této cele sama.“

Mirolawa Szajnert: „Umyj se. Učeš si vlasy. Jde jim jen o to, abychom se nechovaly jak zvířata, ale jako lidé.“

Toňa: „Dej mi pokoj, nech mě být.“

Mirolawa Szajnert: „Chováš se tak, jak oni chtějí.“

Toňa: „Bože.“

Mirolawa Szajnert: „Před rokem jsem dělala přesně to samé.“

Toňa: „Nech mě být, řekla jsem.“

Honorata: „Promrhaly jste tolik vody. Raději mluv. Říká, prodej všechno – pozemek, krávy, koně a pojedeme do Brazílie. Postavíme dům. Budeme mít děti. Tady ti všechno vezmou.“

Toňa: „Jela bych do Brazílie.“

Honorata: „Jeden z Ošova byl ve Francii a nic mu tam nechutnalo.“

První žena: „Proč?“

Honorata: „Černý chléb tam nebyl. Kdo by snídal bílý?“

Toňa: „Já bych bílé housky jedla.“

Honorata: „Nejsem hloupá, abych jim dala pozemek, na kterém otcové celý život pracovali. Všude mě okradou. Vztekla se. Šel do stodoly. Opil se a dva dny nevstal.“

Toňa: „Říkala jsem vám, jak jsme jeli s Kazíkem Olchou do Ostrudy na vystoupení?“

Mirolawa Szajnert: „Ne.“

Toňa: „Po vystoupení jsem se já s Kazíkem Olchou, Džuňou a s naším kostymérem opili. Došli jsme na pole, kde stály tanky a auta armády. Džuňa chtěla jít do tanku. Když chce ona, tak já taky. Takže jdeme do toho tanku.“

Policista 3: „Nesed'te tam na posteli.“

Toňa: „Chtěla jsem si i zastřílet. Tak Kazík nabil. Jsou tam takové divné páčky, páky. Střílíme. Začne nějaký poplach. Vojáci běhají, sedají do nákladních vozů. Mysleli jsme si, že vypukla válka. Nakonec když jsme vylezli, vidíme, že střela byla ostrá a rupla přímo do latríny. Výkaly se rozstříkly všude tak, že ti vojáci lítali ve výkalech a tak do těch nákladních vozů nasedali. Hrozně jsme s Džuňou smrděly, že jsme nemohly na podium.“

Policista 4: „Kortyňský nepráskne Gomólku.“

Muž: „Ke stěně.“

Policista 4: „Kortyňský nepráskne Gomólku.“

Toňa: „Máš cigaretu? Chtěla bych uvést na pravou míru dřívější výpověď.“

Důstojník 1: „Prosím.“

Toňa: „Nespala jsem s muži jen tak. Každý pro mě velice znamenal. Vyprávěla jsem vám o detailech a zapomněla jsem na ten nejdůležitější.“

Důstojník 1: „O lásce.“

Toňa: „O citech. S výjimkou toho holubáře, protože jeho mi bylo líto.“

Důstojník 1: „Co kecáš.“

Toňa: „To není pravda.“

Důstojník 1: „No tedy ano. Takže mimo holubáře se všemi, s kterými jsi spala, tě něco spojovalo.“

Toňa: „Ano.“

Důstojník 1: „Můžeš mi říct, jak moc pro tebe znamenal Olcha?“

Toňa: „Ne, já.“

Důstojník 1: „Co bys například byla schopna pro něho udělat?“

Toňa: „Řekla jsem všechno, co jsem měla říct. Teď chci vědět, proč jsem byla zatčena?“

Důstojník 1: „Víš, co to je nejvyšší výměr trestu?“

Toňa: „Ne.“

Důstojník 1: „Samozřejmě.“

Toňa: „No.“

Důstojník 1: „Máš slíbený trest smrti. Kdyby sis měla vybrat – Olcha nebo kulka do hlavy. Co by sis vybrala?“

Toňa: „Raději bych žila.“

Důstojník 1: „Čili Olcha až tolik pro tebe neznamenal. Pokud nám pomůžeš, pomůžeme ti taky.“

Toňa: „Ale za co trest?“

Důstojník 1: „Musíš nám říct o Olchovi všechno. S kým se setkával, o čem si povídali. Všechno, nejmenší detaily.“

Toňa: „Ale já jsem si s ním povídala jen o mých osobních záležitostech. Jestli bych vám řekla o mých intimních záležitostech, tak přestanou být intimní.“

Důstojník 1: „Vždyť jsi mi říkala, jak jsi s každým postupně. No, a to byly také intimní záležitosti. Když se řeklo A, tak je nutné říct B.“

Toňa: „Ale co jsem doteď řekla, nemůže nikomu uškodit, nejvýše mně.“

Důstojník 1: „Odkud víš, že to co mi povíš, Olchovi uškodí?“

Toňa: „Nevím, jak to využijete.“

Důstojník 1: „Dávám ti slovo, že vše zůstane mezi námi. Muž se to také nedozví.“

Toňa: „Nechte na pokoji mého muže.“

Důstojník 1: „Budu upřímný, ale upřímnost za upřímnost, ano?“

Toňa: „Opravdu jsem si trochu vymýšlela, ale odkud mám vědět, že teď mluvíte pravdu?“

Důstojník 1: „Dávám ti slovo, že ti povím celou pravdu.“

Toňa: „Pokud ano, souhlasím.“

Důstojník 1: „Slovo?“

Toňa: „Slovo.“

Důstojník 1: „Tedy jen upozorňuju, že to je záležitost nejvyšší váhy státu. Olcha byl odhalen orgány bezpečnosti. Je obviněn z nejzávažnějších trestných činů - vlastizrady, špionáže pro západní země, sabotáže.“

Toňa: „Kazík?“

Důstojník 1: „Ano.“

Toňa: „To je nemožné.“

Důstojník 1: „Ano.“

Toňa: „Opravdu nemožné.“

Důstojník 1: „Byl zavřený se všemi svými spoluúčastníky.“

Důstojník 2: „Dobrá. Příležitostně utvořené spiknutí.“

Toňa: „Řekla jsem vám, že to nebylo žádné spiknutí.“

Důstojník 2: „Spiknutí je, když například v pokoji hovoří tři osoby, vstoupí čtvrtá a oni přeruší rozmluvu. Ty tři osoby patří do spiknutí.“

Toňa: „Nikdo nepřerušil rozmluvu, když jsem vstoupila do pokoje.“

Důstojník 2: „Protože také patříte do spiknutí - do toho stejného, do kterého patřil Olcha.“

Toňa: „Do jakého spiknutí? Byli jsme jen skupina přátel, která se přátelí, pije dohromady vodku, vypráví si vtipy. Neměl jste takové přátele? Kdybyste Kazíka znal, pochopil byste, že to je jen veselý, krásný chlapec, který má rád život, rád pije vodku, má rád holky. No a mimo to je mým přítelem.“

Důstojník 2: „Nazýváte přítelem zrádce vlasti?“

Toňa: „Věřím mu víc než vám.“

Důstojník 2: „Už za to vám patří kulka do hlavy. Ale to ještě není všechno, účastnila jste se ničení vojenských objektů.“

Toňa: „Jakých objektů?“

Důstojník 2: „Zapomněla jste na incident na Poligonie v Ostrudzie?“

Toňa: „Kdo vám to řekl?“

Důstojník 2: „Přiznáte se nebo ne?“

Toňa: „Witkowská? Řekla jsem v cele vymyšlený, vtipný příběh, aby nám bylo příjemněji.“

Důstojník 2: „Máme na to železné důkazy.“

Toňa: „Vybuchla jáma s výkaly. Stalo se. A co to má.“

Důstojník 2: „Latrina je pro armádu tak stejně důležitá jako zbraně. Oslabili jste obrannou schopnost naší vlasti, čili jednali jste ve prospěch západního imperialismu.“

Toňa: „Byli jsme opilí. Nevěděla jsem, co se děje. Nebyl jste nikdy opilý?“

Důstojník 2: „Jestli podepíšete výpověď, že jste to dělala společně s Olchou, můžete si zachránit hlavu.“

Toňa: „Byl to můj nápad, že bude střilet. Major Olcha podával díky mně informace špionům. To jsem neřekla.“

Důstojník 1: „Je to pravda. Nevycucal jsem si to z prstu.“

Toňa: „Chci si přečíst moji dřívější výpověď.“

Důstojník 1: „Už jsi ji podepsala.“

Toňa: „Nepodepíšu ji. Vždyť víte sám, že to není pravda.“

Důstojník 1: „Není pravda?“

Toňa: „Skvělé, nemohla jsem se tu doprosit o kadeřníka.“

Důstojník 1: „Vytahám tě za vlasy. Je to pravda nebo není? Může to být pravda, co“

Toňa: „Ano.“

Důstojník 1: „Jasně, anebo ne?“

Toňa: „Ano.“

Důstojník 1: „No. Podepiš.“

Toňa: „Nepíše to.“

Důstojník 1: „Rozepiš to.“

Toňa: „Nepíše to.“

Důstojník 1: „Tady namáčeš, tady. Piš. Sakra. Piš.“

Toňa: „Nepíše. Hrot se zlomil.“

Důstojník 1: „Kurva. Piš!“

Toňa napsala na papír slovo prdel.

Důstojník 1: „Strážný, strážný, do lázní.“

Toňa: „Ne, prosím tě, pusť mě. To bolí. Ne. Bojím se.“

Policista 5: „Rychleji, rychleji.“

Toňa: „Ne.“

Policista 5: „Kurva, co.“

Někdo: „Otčenáš.“

Witkowská: „Poslouchejte, selku už sebrali.“

Toňa: „Poslouchej, je potřeba se mýt, rozumíš? Je potřeba se mýt a česat. Víš, že nemůžeš být jak zvíře. Slyšela jsi to? Je potřeba velmi jíst, je potřeba jíst. Tehdy je možné všechno vydržet a je potřeba podepisovat, potřeba si vymyslet svoji vinu. Čím více, tím lépe, nebo tehdy naše děti budou žít v takovém krásném, v takovém šťastném světě.“

Někdo: „Asi ztratila vědomí.“

Toňa: „A je potřeba na každou otázku dát jasnou, upřímnou odpověď. Ne, protože nás tak zbijí, že se nevzpamatujeme. Probouzí se ve mně třídní svědomí. Probouzí se ve mně třídní svědomí, rozumíte? Byla jsem hloupá a střílela jsem na vojenské objekty. Kulka v hlavě. A možná patřím do všech organizací.“

Witkowská: „Ticho!“

Toňa: „A ty budeš dál donášet, co?“

Witkowská: „Prosím, urážejte mě. Jsem na to zvyklá, že pořád za všechno jsou vinni komunisté. Prosím.“

Toňa: „No. Přestaň. Co se stalo? Uklidni se, no. Uklidni se. Uklidni se. Ježíšimarja, co ti udělali. Ježíši. Uklidni se. Uklidni se. Ticho, ticho buď, tiše, no, už.“

Policista 3: „Hlásím doprovod Divišové Antoníny.“

Důstojník 2: „Děkuji. Prosím, sedněte si tam. Žerte.“

Toňa: „Jsem po snídani.“

Důstojník 2: „Vím, co jste měli na snídani.“

Toňa: „Nejsem hladová.“

Důstojník 2: „Děláte hloupost, dokonce z vašeho hlediska. Ztratíte sílu. Co vám to dá?“

Toňa: „Ano, že ano. Jaké dobré housky, asi z města. Proč tu nemám nůž?“

Důstojník 2: „Protože to není restaurace. Chci s vámi povykládat, upřímně. Pomoc bezpečnostním orgánům je povinností každého obyvatele. Přemýšlejte o tom. Na čí straně stojíte? Na straně zrádců nebo poctivých lidí?“

Toňa: „Hm.“

Důstojník 2: „To znamená, že vlasti, která vám dá žrát. Proč ho chráníte? Říkala jste, že milujete jen svého muže.“

Toňa: „Proč tu nemám ubrousek?“

Důstojník 2: „Mluvím vážně.“

Toňa: „Moje máma říkala, že není možné mluvit při jídle vážně, protože to škodí zdraví.“

Důstojník 2: „Poslouchejte, jestli budete s námi spolupracovat, ukážete minimum dobré vůle, bude se s vámi zacházet mnohem mírněji.“

Toňa: „Hm, a co za to dostanu, lízátko?“

Důstojník 2: „Mluvím vážně.“

Toňa: „Já také a velice mám ráda sladkosti.“

Důstojník 2: „Dostanete povolení na příjem pošty a balíčků z domu. Co vy na to?“

Toňa: „A co za to dostaneš ty? Budeš povýšen na vedoucího koupelny?“

Důstojník 2: „Přestaňte mi říkat Ty. Nejsem vašim kolegou.“

Toňa: „A co jsi tak důležitý, ty hňupe.“

Důstojník 2: „Fašistická děvko, chtěl jsem s tebou po dobrém, ale vidím, že to máš ráda jinak. Major tě naučí rozumu.“

Toňa: „To tebe musí naučit. Věříš v to všechno. Mám s tebou soucit.“

Důstojník 2: „Pane majore, vyslýchaná odmítá vypovídat.“

Toňa: „Nejlepší přiložit nůž anebo mačetu. Opravdu to pomáhá.“

Důstojník 1: „Zavést.“

Policista: „Občane, majore. Hlásím doprovod Šajnert Miroslavy.“

Důstojník 1: „Čti.“

Mirolawa Szajnert: „Já Miroslava Šajnert.“

Důstojník 1: „Tohle a hlasitěji.“

Miroslawa Szajnert: „Současně s Antonínou Dzivišovou milenkou majora Kazimíra Olchy.“

Důstojník 1: „Neumíš číst hlasitěji?“

Miroslawa Szajnert: „Zašla jsem na místo kontaktu, kde na nás čekala spojka. Rozkázal Antoníně Divišové sbírat vojenské informace pro francouzskou rozvědku.“

Důstojník 1: „No, ona říká černé a ty říkáš bílé.“

Toňa: „Mirko, proč jsi to udělala? Donutili tě?“

Důstojník 1: „No, řekni. Donutili jsme tě?“

Miroslawa Szajnert: „Přiznej se. Rozsudek nebude veliký. Jen pár let.“

Toňa: „Donutili tě.“

Miroslawa Szajnert: „Musela jsem, opravdu.“

Důstojník 1: „Strážný, do lázní. Co mi to tu kecáš? Co jsi musela? Podepsala jsi to vlastní rukou. Ne tu, tu. No, tak co. Podepíšeš? Nebuď hloupá, podepiš a bude konec. Všechno. Lidová vláda se nebude mazlit s takovými kurvami, jako jsi ty, rozumíš? Vysleč se. Do naha.“

Toňa: „No?“

Důstojník 1: „Ty zasraná děvko. Myslíš, že mě vyvedeš z rovnováhy? Když to teď nepodepíšeš, zastřelím tě jak vzteklého psa. Počítám do pěti. Jeden, dva, tři, čtyři.“

Důstojník 2: „Oblékněte se.“

Toňa: „Zasraní sprostáci. Zasraní sprostáci. Odporní provokatéři, hňupi. Zasraný hňupe. Zasraný odporný hňupe, posrali jste mě těmi nesmysly. Zasraní sprostáci. Sadisto.“

Důstojník 2: „Vidím, že na vás správně netlačíme. Netlačíme, ale i tak povíte všechno. Tak to je jen otázka metody.“

Toňa: „Jaké můžeš mít, ty zasraný hňupe metody, abys mě do čehokoliv donutil. Máš malou představu.“

Důstojník 2: „Mlčte.“

Toňa: „Gestapo, esesman, gestapo.“

Důstojník 2: „Jestli jsme na vás správně netlačili, to je protože jsme lidé.“

Toňa: „Gestapo, to také byli lidé?“

Důstojník 2: „Ty jedna hloupá bestie, děvko, co ty víš o gestapu. Víš, co je to vojenský tábor? Co to byl bunkr, sloupek, polévání vodou na mraze? Smrt v plynové komoře?“

Toňa: „Jsem unavená.“

Důstojník 2: „Ne vrátíš se do cely, dokud nepodepíšeš. Můžeš se trochu projít. Podepíšeš všechno dříve či později. Protože nemáš žádný důvod se dál bránit. Samozřejmě lépe by bylo dříve, protože tehdy ušetříš trochu zdraví. Nestojí za tebou nic, co by ti dávalo sílu, žádná velká idea. Zdá se ti, že budeš hrdinkou. Hrdinou se nestaneš z hlouposti ani z náhody, ale díky veliké ideji, která se brání. A jakou ty bráníš ideji? Chceš zemřít v pořádku, ale ve jménu čeho, pro koho, pro zrádce? Vítězí jen ti, za kterými stojí velká idea, a ti, kteří jdou proti proudu historie, musí zemřít. Nikdo si o nich nic nebude pamatovat, jen ti, za kterými nestojí velká idea, ti kteří jdou a musí zemřít. Nikdo si jich nebude pamatovat. Všichni jsme jak automobil v zatáčce. Jeden správný pohyb a všichni se řítíme. Pochop to. Kdyby se teď v této etapě, kdy náš systém je ještě mladý, nestabilní, naším nepřítelem, povedlo najít jednu mezeru, mohlo by se to projevit neblaze. Snažte se to pochopit.“

Pani Policista: „No jez.“

Toňa: „Nemůžu. I bez někoho drahého. Tvé srdce je pro toho.“

Důstojník 1: „Výš nohu. Přestaň zpívat. Nemám čas.“

Toňa: „Ádo, to se nesluší, tak to nemůže být.“

Důstojník 1: „Přestaň zpívat, nemám čas.“

Toňa: „Na pohled tvých fantastických žertů, polévá mě studený pot.“

Důstojník 1: „Přestaň zpívat, tohle není maringotka, ani jiný bordel.“

Toňa: „Ádo, to se nesluší, tak to nemůže být.“

Důstojník 1: „Přestaň zpívat, ty krávo. Co si myslíš? Můžu tu přivést člověka z ulice a přízná se mi ke všemu, co budu chtít.“

Toňa: „Ádo, to se nesluší, tak to nemůže být. Ádo, to se nesluší, tak to nemůže být. Ádo, Ádo, to se nesluší, tak to nemůže být, tak to nemůže být. Ádo, to se nesluší.“

Důstojník 2: „Nahoře máte, majore, telefon.“

Důstojník 1: „Co?“

Důstojník 2: „Nahoře. Ty krávo, co to děláš.“

Důstojník 1: „Děláte ze mě blázna. Nebyl žádný telefon.“

Důstojník 2: „Byl. Patrně položili sluchátko.“

Důstojník 1: „Co tu dělá?“

Důstojník 2: „Je v bezvědomí. Musíme ji probudit, v tomto stavu nám i tak nic neřekne. Začít všechno od znovu.“

Důstojník 1: „Postarejte se o to.“

Důstojník 2: „Tak to je.“

Manžel Toni: „No, vidíš.“

Toňa: „Bojím se.“

Manžel Toni: „Nemusíš.“

Toňa: „Bojím se.“

Manžel Toni: „Nemusíš.“

Toňa: „Bojím se. Je to sen?“

Manžel Toni: „Jaký sen?“

Toňa: „Bojím se. To je sen. Ne. Nechci se vzbudit. Ne! Kolik je hodin?“

Důstojník 2: „Pět.“

Toňa: „Pět večer nebo pět ráno?“

Důstojník 2: „Pět ráno.“

Toňa: „Řeknu majorovi, že jsi mi dovolil spát.“

Důstojník 2: „Tak dají na mé místo někoho, kdo to nedovolí.“

Toňa: „Proč jste to udělal?“

Důstojník 2: „Nechci vás nutit ke složení výpovědi. Chci, abyste se přiznala s plným přesvědčením o vině.“

Toňa: „No, ale do jaké viny. Věříte v to všechno?“

Důstojník 2: „Chci, abyste pochopila, že pro všeobecné záležitosti, pro záležitosti celostátního významu, někdy budete muset obětovat individuální zájmy nebo dokonce přátelství.“

Toňa: „Vy byste možná obětoval, ale já opravdu neznám nikoho, kdo by se tak zachoval, kdo by to řekl.“

Důstojník 2: „A Mira Šajnert.“

Toňa: „Chcete mě přesvědčit, že všichni okolo jsou svině. Pokud mě zradili, že i já jsem povinna je zradit. Neznáte moje přátele, neznáte mého muže. To jsou lidé, kteří nezradí.“

Důstojník 2: „Ještě jste velice naivní. Přece není jen slušnost. V táboře co bylo pro jednoho slušné, pro jiného bylo naprostým svinstvím. Kromě toho se lidé chovají mnohem hůře, než si myslíte. Všichni bez výjimky.“

Toňa: „Bál jste se?“

Důstojník 2: „Tehdy ano.“

Toňa: „Taky se bojím.“

Důstojník 2: „Čeho? Smrti?“

Toňa: „Ne. Samoty.“

Důstojník 2: „Věříte v Boha?“

Toňa: „Nevím.“

Důstojník 2: „Ve jménu čeho to všechno děláte?“

Toňa: „Víte, ve škole jsem se učila špatně. Rodiče mě za trest poslali pracovat do Varšavy. Celá rodina ve Lvově umřela a já se za trest zachránila. Když vypuklo povstání, zamilovala jsem se do chlapce s pseudonymem Dzik. Imponoval mi. Nosil pořád nablýskané boty a na krku měl německý samopal. Jedné noci jsem utekla z pekárny a šla za ním na barikády. Šla jsem do takového bytu, bylo to v době války během bombardování. Spadli na nás sutiny. Bylo mi opravdu skvěle od první chvíle. Utíkala jsem zpátky. Měla jsem výčitky svědomí, že všichni za mě pracují a já trávím čas příjemně. Když jsem doběhla, uviděla jsem, že pekárna není. Všechno je v sutinách. Moje kolegyně, kolegové. A víte, na co jsem myslela? Že v životě je někdy potřeba dělat hlouposti a mít rozmary. Že rozum a poslušnost nemusí být vždy odměněny. Hm a asi právě v to jedno věřím. Chtěla bych se vrátit do cely.“

Nějaký Policista: „Seržantko, v pořádku, na zdraví oslavence!“

Důstojník 1: „Cigaretka? Co miláčku, co můj.“

Důstojník 3: „Pane majore. Vyslečeme ji?“

Důstojník 2: „Dejte pokoj, opravdu smrdí.“

Důstojník 1: „Co smrdí, ale prsa má v pořádku. Viděl jsem to. Moravský, dej pacientce, ať se napije.“

Důstojník 2: „Škoda alkoholu majore.“

Důstojník 1: „Co škoda alkoholu?“

Pani Policista: „Pane majore.“

Policista 7: „Pojď, Kristo, pomůžeš mi. No, napij se děvčátko.“

Pani Policista: „Už jdu. Hloupá, pij.“

Policista 7: „Pánové. Sto let, sto let, sto let, ať. Bude zvracet.“

Vězeň: „Nezabíjejte mě lidé. Chci žít. Pust'te mě, zapřísahám se. Ne. Nechej.“

Policista 8: „Jméno, příjmení, datum narození, jméno otce. Jméno, příjmení, datum narození, jméno otce. Jméno.“

Toňa: „Antonína.“

Policista 8: „Příjmení.“

Toňa: „Dzivišová.“

Policista 8: „Jméno otce.“

Toňa: „Antonína.“

Policista 8: „Jméno otce.“

Toňa: „Dzivišová.“

Policista 8: „Datum narození, datum narození.“

Důstojník 1: „No tak? Podepíšeš nebo ne? To je tvoje poslední šance.“

Toňa: „Ne, střílej. No už střílej. Řekni mu, aby mě zastřelil. Už to déle nevydržím. Udělej to. Prosím tě.“

Důstojník 2: „Řekl jsem, že to nejsou metody – nějaká hloupá snídaneň, nějaké divadlo. Co to je – bordel nebo vyšetřování?“

Toňa: „Kde je Mira?“

Witkowská: „Míru pustili. Šla na svobodu.“

Toňa: „To je dobře. Dlouho to nevydržím.“

Mladá dívka: „Pust'te mě odsud. Jsem nevinná. Pust'te mě.“

Důstojník 2: „Chtěl jsem vás informovat, že přebírám vaše vyšetřování. Nedělá vám to problémy? Jak se cítíte? Vedoucí? Ke mně.“

Manžel Toni: „Jak se cítíš? Jsi zdravá? Psal jsem ti hodně dopisů. Nemohla jsi odpovědět? Co se děje? Myslel jsem, že jsi mrtvá. Myslel jsem, že zešílím a pak najednou po pár dnech byla prohlídka. Nakonec jsem dostal pozvání do Koszykowa na grilování. Jeden z důstojníků, poručík, mi vysvětlil, že jsi

podezřelá ze špionáže. Nevěřil jsem jim, ale ukázal mi tvoji výpověď s tvým vlastnoručním podpisem. Jak jsi mohla? Byla jsi milenkou Olchy? Spala jsi s Witušem Lewańským? Bylo jich ještě víc? Tak chladně, s takovou lehkostí? Nemyslela jsi v té chvíli na to, že jsem tvým mužem? Nikdy ti neodpustím. Tak lehkomyšlně jsi zničila naše manželství? Tak chladný cynismus? Nenávidím tě, nechci tě vůbec vidět a vlastně jsem sem přišel jen proto, abych ti to řekl. Poněvadž civilní rozvod může být v tvé nepřítomnosti. Pověz mi alespoň. A tak můžu vydržet. Řekni, že to oni. Nic?“

Policista 9: „Stůj, máš tu balíček od muže.“

Někdo z věznic: „Pomoc, pomoc.“

Pacientka: „Chodí za mnou a dávají mi tři balíčky. Co jsem ho měla, spadl jsi z býka, ty tři balíčky s takovými věcmi. Podívej se, probudila se.“

Toňa: „Kde jsem?“

Pacientka: „V nebi princezno.“

Toňa: „Jsem ve vězení?“

Pacientka: „No co jsi myslela. Jasně, že ve vězení.“

Toňa: „Kolik je hodin?“

Pacientka: „Bude po obědě.“

Toňa: „A rok padesátý druhý?“

Pacientka: „Možná padesátý druhý. Je mi všechno jedno. I tak mám doživotí.“

Toňa: Máš zrcátko?

Pacientka - mláda brunetka: „Zrcátko? Že by sis znovu podřezala žíly?“

Hlas nějakého muže: „Jan Horeščak.“

Nějaká žena: „Vyber celou vodu ze sifonu.“

Hlas nějakého muže: „Miluji tě. Jan Horeščak.“

Nějaká žena: „Miluju tě.“

Hlas nějakého muže: „Jan Horeščak.“

Stará pacientka: „Emilie Balaža pro tebe z mužského oddělení. Políbí ti nožky, prsíčka.“

Toňa: „Miro, vždyť tě propustili.“

Mirolawa Šajnert: „Ano.“

Toňa: „Nezlobíš se na mě? Nelituju tě.“

Miroslava Šajnert: „Ne.“

Toňa: „Co ti je? Asi mě nepoznáváš.“

Miroslava Šajnert: „Dzivišová.“

Toňa: „Miro.“

Stará pacientka: „Na princezno. Jen neříkej, že jsi to dostala ode mě.“

Pacientky: „Spinkej Ježísku, moje perličko. Spinkej, můj oblíbený mazlíčku. Spinkej Ježíšku, spinkej, spi. A ty ho matičko při pláči uklidňuj.“

Policista 10: „Písmeno D.“

Důstojník 2 (Tadeáš Moravský): „Všechno nejlepší.“

Žena z nové cely: „Hlásím, že cela je připravena k prohlídce. Stav šest, přítomných šest.“

Policista 9: „Přání jsou?“

Žena z nové cely: „Vyšetřovaný vězeň, Dzivišová Antonína, prosí o setkání s vyšetřujícím důstojníkem. Chce podat důležitou výpověď.“

Důstojník 2: „Příjmení, jméno, datum narození.“

Toňa: „Chtěla bych ti něco říct v soukromí.“

Důstojník 2: „Vaše výpověď musí být protokolovaná. Poslouchám.“

Toňa: „Abys nelitoval.“

Důstojník 2: „Odejdi. Blázníš? Vždyť víš, že nemůžu být s tebou sám. O co ti jde? Potřebuješ něco?“

Toňa: „Jsem těhotná. Nerozčiluj se. Řeknu, že mě znásilnili v nemocnici, když jsem byla v bezvědomí. Nerozčiluj se, neřekla jsem nic o Olchovi, neřeknu nic o tobě.“

Důstojník 2: „To nemá smysl. Už byl dávno zastřelený.“

Toňa: „Zkurvysynu.“

Důstojník 2: „Toňo.“

Toňa: „Chci se vrátit do cely.“

Důstojník 2: „Musíme si promluvit.“

Toňa: „Nedotýkej se mě.“

Policista 10: „Soudruhu poručíku, volal jste mě?“

Důstojník 2: „Ano, odvést.“

Policista 11: „Vedoucí cely ke mně.“

Žena z nové cely: „Počkejte. Co je? Chvilku. Stůj. Waligurská. Antonína Dzivišová. Dzivišová, slyšíš? Nenech se rušit. Balíček pro mě. Víc jich nemám.“

Žena 1: „Ukažte. Ten svetr je z vlny?“

„Ne. Skoro nový a měl být starý americký. Nechej ho, nebo ho pošpiníš.“

„Koupím ho za stovku.“

„Za stovku?“

Hlas ze záchodu: „Zpráva z Nowogrodu, Stalin umřel, řekni to dál.“

Druhá žena z nové cely: „Stalin umřel.“

Žena 2: „Co? Hned.“

„Kdy?“

„Je to pravda?“

„Není to možné. Slyšela jsi?“

Toňa: „Co se stalo?“

Třetí žena z nové cely: „Stalin umřel.“

Zdravotní sestra: „Kurva, nekřič.“

Důstojník 2: „Špinavý záchod, vyčistit. Špinavé ručníky, vyměnit.“

Policista 3: „Příjmení.“

Kalinovská s dítětem: „Kalinovská.“

Policista 3: „Jméno.“

Kalinovská s dítětem: „Marie.“

Policista 3: „Jméno dítěte, jméno dítěte.“

Kalinovská s dítětem: „Tadeáš.“

Policista 3: „Příjmení.“

Kalinovská s dítětem: „Ne, ne.“

Toňa: „Dzivišová.“

Policista 3: „Jméno.“

Toňa: „Antonína.“

Kalinovská s dítětem: „Ne, svině, ne.“

Policista 3: „Jméno dítěte.“

Toňa: „Markéta, ale uvědomte si, že je to dítě.“

Policista 3: „Příjmení, příjmení, řekl jsem.“

Druhá žena s dítětem: „Ne. Pozor. K čemu chceš mé dítě.“

Důstojník 2: „Poslouchej. Vyjdeš odtud za tři měsíce. Malá je v dětském domově v ulici Přeského. Odvést.“

Toňa: „Rozumím.“

Policista: „Haló centráló, haló.“

Muž z ulice: „Najednou.“

Dívka z ulice: „Omlouvám se.“

Druhá dívka z ulice: „Běž, běž.“

Pani doktor: „V naší péči je dítěti velmi dobře. Vyvívá se. Roste. Otec si ho brává domů.“

Toňa: „Je střední postavy a trochu plešatý?“

Pani doktor: „Ne, je vysoký, štíhlý, nosí brýle. Prosím.“

Toňa: „Nemůžu ji poznat.“

Pani doktor: „Pusťte paní. Markétko.“

Toňa: „Markétko, jsem tvoje maminka. No. Pojd', Markétko. Pojd' ke mně. Jsem tvoje maminka, slyšíš? Markétko.“

Pani doktor: „Milované sluníčko, prosím. Neplač. Ona je opravdu tvá maminka. Neplač.“

Tonino dítě: „Táta.“

V dalších rolích: Tomasz Dedek, Jan Jurewicz, Jarosław Kopaczewski

A také: Z. Bałucka, A. Bazak, K. Gosztyła, A. Girycz, O. Jasińska, T. Lengren, K. Łaniewska, K. Meres, W. Mazurkiewicz, M. Miarczyńska, A. Mozolanka, J. Zass a jiní

Výprava: Janusz Sosnowski, Edward Papierski, Magdalena Dipont, Jan Szwagrzyk

Zvuk: Danuta Zankowska, Tadeusz Wosiński

Hudební konzultace: Agnieszka Hundziak

Střih: Katarzyna Maciejko, Jacek Pałubiński

Kostýmy: Jolanta Jackowska, Jolanta Generalczyk

Masky: Helena Matejska, Barbara Jastrzębska, Jolanta Rebryk

Asistent režie: Hanna Hartowicz, Wojciech Pasternak, Krzysztof Magowski, Małgorzata Zaliwska

Historické konzultace: prof. dr Maria Turlejska, Wanda Podgórska

Asistent provozovatele: Roman Miastowski, Witold Łucyk, Piotr Obłozza

Asistent produkce: Halina Cichomska, Wojciech Danowski, Halina Słobodzin, Robert Lipiński, Zbigniew Żmigrodzki, Jadwiga Chynowska

Ve filmu použity skladby: „Písnička o mojí Varšavě“ (text i hudba A. Harris), „Hádej kocourku“ (hudba J. Satanowski, text J. Janczarski), „Veselý Longinek“ (hudba I. Bogajewicz), „Ádo – to se nesluší“ (hudba Z. Wiehler, text J. Jurandot), „Jako serenáda“ (hudba A. Buzuk), „Ukolébavka“ (hudba D. Zankowska - Marucha)

K uskutečnění filmu pomohli také: Joanna Bongiovanni, Duncan Dallas, Carl Ginsburg, Edward Harris, Miranda McLeod, Alvin Sargent, Jack Slater, Beth Sunflower, Katharina Svensson, Joan Tewkesbury, Renee Vollen, Lawrence Weschler, *za což jim děkuje režisér*

Film byl zrealizován v Podniku Realizací Filmů „Filmové Sdružení“ Filmové sdružení „X“

Ateliér a laboratoř: Výrobní závod Dokumentárních filmů ve Varšavě

3. ANALÝZA PROBLÉMU PŘEKladU TEXTU A KONEČNÉ PORozUMĚNÍ FILMU ČESKÝM DIVÁKEM

V této kapitole své bakalářské práce bych se nejprve chtěla věnovat teorii překlada a translologie a poté konkrétním problémům, které nastaly při překlada polských dialogů z filmu „Výslech“ (Przesłuchanie) do jazyka českého. Nakonec jsem dala film se mnou vytvořenými titulky shlédnout českým divákům, abych zjistila, jestli jsou mé titulky pro české diváky dostatečně srozumitelné.

3. 1. Úvod do studia překlada a teorie z oblasti translologie

První definici, kterou použiji je vyjádření slova překlad. „*Překlad je písemný převod textu z jednoho jazyka do druhého, ať už se jedná o text umělecký, odborný, populárně-naučný, administrativní, náboženský, návod na použití přístroje a podobně. U uměleckého překlada je důležitý převod nejen obsahu, nýbrž i estetických hodnot textu a individuálního stylu autora. U ostatních druhů překlada převládá požadavek na přesnost a srozumitelnost. Vědeckým zkoumáním v oblasti překlada (i tlumočení) se zabývá obor translologie*“⁸⁾ Dále pak můžeme říci o překlada, že je překódováním informace z jednoho znakového systému do druhého. Překlad je ale také jinojazyčná existence sdělení obsaženého v originále. Nakonec použiji definici, kterou přenesl na své přednášce předmětu Úvod do studia překlada Mgr. Jan Jeništa na Univerzitě Palackého v Olomouci v akademickém roce 2009/2010: „*Překlad je proces přetvoření slovesného díla v jednom jazyce ve slovesné dílo v jiném jazyce při zachování nezměněného obsahu (významu).*“⁹⁾ Mgr. Jan Jeništa dále na své přednášce použil rozdělení překlada na dva typy: „*Za první, překlad jako proces (překládání), činnost překladatele, která vede ke vzniku textu (překlada) a za druhé, překlad jako výsledek tohoto procesu,*

• ⁸⁾ Wikipedie. 2011. *Překlad* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99eklad>>

• ⁹⁾ JENIŠTA, Jan. 2009. *Překlad a překládání* [online]. Katedra slavistiky FF – sekce polonistiky [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://polonistika.upol.cz/>>

označení samotného přeloženého textu“.¹⁰⁹⁾ Samozřejmě překlad je rozdělen ještě na jiné typy. Jako další příklad uvedu rozdělení překladu na osm druhů, a to je překlad adekvátní, autorský, autorizovaný, doslovný, doslovní – věrný – otrocký, počítačem podporovaný, umělecko-literární a volný překlad.

Na pravou míru musíme uvést i slovo translologie: „*Translatologie je interdisciplinární vědní obor zabývající se převodem textů z jednoho jazyka do jiného, případně z jednoho semiotického systému do jiného, ať už překladatelem lidským nebo překladačem strojovým, písemně (překlad) nebo ústně (tlumočení). Zajímá se o otázky přesnosti (věrnosti) překladu, převodu textů z jedné kulturní oblasti nebo dějinné doby do jiné, o otázku možnosti překladu (přeložitelnosti) a podobně. V zásadě lze translologii dělit na deskriptivní a aplikovanou. Do deskriptivní odnože spadá například kritika překladu či dějiny překladu. Aplikovaná translologie se zabývá překladatelskou a tlumočnickou praxí.*“¹¹⁾

Po ujasnění si smyslu těchto dvou hlavních slov bychom ještě neměli zapomenout na správnou definici slova překladatel a definici jeho činnosti. Tři hlavní fáze překladatelovy činnosti jsou – pochopení předlohy, interpretace předlohy a přestylování předlohy. Pochopení předlohy spočívá ve filozofickém porozumění textu, v rozpoznání ideově-estetických kvalit a pochopení celků se záměrem autora. U interpretace předlohy musí mít překladatel jasno, co chce svým překladem říci. Jeho vlastní idea se nesmí postavit proti ideji díla. Překladatel by se zde také měl pohybovat v mezích přístupu literárního historika. A v neposlední řadě může překladatel přinést nový pohled na dílo tím, že se některé z jeho aspektů objeví nebo zdůrazní. Existuje i etika činnosti překladatele. Překladatel má totiž dodržovat mravní krédo překladatele, jenž určuje prohloubit mezikulturní vazby s kontakty dohromady, má propagovat kulturu jiného národa,

-
- ¹⁰⁾ JENIŠTA, Jan. 2009. *Překlad a překládání* [online]. Katedra slavistiky FF – sekce polonistiky [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://polonistika.upol.cz/>>
 - ¹¹⁾ Wikipedie. 2011. *Translatologie* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Translatologie>>

musí popularizovat určitý umělecký směr autora a hlavně je povinen kultivovat mateřský jazyk. Mgr. Jan Jeništa na přednášce zabývající se etikou překladu nám zadal tři otázky v podobě prubířského kamene: „Zda přeložit dílo, které je v rozporu s mravními zásadami překladatele, zda překládat takzvanou triviální literaturu a zda pořídit další překlad díla, který byl již jednou či vícekrát překládán.“¹⁰¹²⁾ Na tyto otázky jsem si musela v praxi při překladu dialogů z filmu „Výslech“ (Przesłuchanie) několikrát odpovídat, ale ale o tomto tématu budu psát až na ukázkách konkrétních příkladů v další podkapitole.

3. 2. Konkrétní problémy, které nastaly při překladu

Jelikož film začíná písní, tak jsem uvažovala nad tím, zda přeložit píseň. Josef Vymětal ve svém článku Hudební překlady napsal: „Překlad hudebního překladatele musí co nejvěrněji přilnouti k dané hudební frázi, a pak teprve může býti též přihlíženo k ceně literární; jeho překlad musí býti především zpěvný, a teprve v druhé řadě lze též dbáti zvláštností dikce originálu a jiných stylistických a podobných fines, jimiž literární překladatel přede vším jiným musí věnovati náležitou pozornost.“¹³⁾ V článku se Josef Vymětal zmiňuje i o pevnosti textu: „Pro hudebního překladatele je však text pevně, nerozborně fixován hudbou, a to skoro až do posledního slova. Věta nemůže tu býti s dobrým svědomím přehozena na jiné místo, jak by to vyžadoval duch řeči, hladká plynulost překladu nebo jiný stylistický zákon; věta ta je těsným sepětím s hudební frází vázána na určité místo a zde musí býti též přeložena, i kdyby tu literárním požadavkům nemohlo býti plnou měrou vyhověno.“¹⁴⁾ Nakonec jsem se kvůli počtu písním rozhodla, že

-
- ¹²⁾ JENIŠTA, Jan. 2009. *Etika překladu*[online]. Katedra slavistiky FF – sekce polonistiky[citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://polonistika.upol.cz/>>
 - ¹³⁾ VYMĚTAL, Josef. *Hudební překlad*. s. 85. in: LEVÝ, Jiří. *Česká teorie překladu 2*. 2.vyd. Praha: Ivo Železný, 1996. 323 s. ISBN 80 – 2372 – 952 – 7.
 - ¹⁴⁾ VYMĚTAL, Josef. *Hudební překlad*. s. 86 in: LEVÝ, Jiří. *Česká teorie překladu 2*. 2.vyd. Praha: Ivo Železný, 1996. 323 s. ISBN 80 – 2372 – 952 – 7.

budu texty hudebních skladeb překládat, i když hned od začátku jsem si byla vědoma toho, že se mi sloky nebudou rýmovat a nastanou komplikace. Podle rad Josefa Vymětala z jeho článku jsem nepostupovala, jelikož v době, kdy byl tento článek uveřejněn, se psal rok 1905 a v té době rozhodně žádný člověk nemohl vědět, že se budou filmy překládat s titulky. Písně nakonec byly přeloženy literárním překladem, jelikož má bakalářská práce má za cíl ukázat film „Výslech“ (Przesłuchanie) českým divákům, kteří neměli nikdy nic společného jak s jazykem polským, tak s Polskem všeobecně.

První písní ve filmu je „Píseň o mojí Varšavě“ (Piosenka o mojej Warszawie), kterou podle titulků na konci filmu napsal a složil Albert Harris, ale jak je všeobecně známo, píseň byla zpívána známým varšavským zpěvákem Mieczysławem Foggem a text byl složen Czesławem Karwowským pro konkurz organizovaný hlavní radou Svazu venkovské mládeže a redakcí týdeníku „Nowa wieś“ (Nowa Wieś). Píseň byla v Polsku velmi populární a to hlavně v rozmezí let 1945 – 1947. Z originálu této písně je ve filmu uveden jen refrén. Další písní se kterou jsem měla problém, byla píseň „Spinkej Ježíšku“ (Lulajże Jezuniu), protože z filmu jsem nebyla schopna rozpoznat jednotlivá slova. Píseň zpívalo více žen najednou a hudba hrála jakoby v pozadí děje. K přeložení písně mi dopomohl můj vedoucí práce pan Mgr. Michał Hanczakowski, Ph.D., jenž mi sdělil, že tato píseň je vánoční koledou a do jiných jazyků není překládána. Všeobecně u všech písní v tomto filmu mi dělalo problém rozhodnout se, jestli mám názvy skladeb přeložit do českého jazyka nebo ne. Jak sami nakonec uvidíte na konci „Výslechu“ (Przesłuchanie) jsou v titulkách názvy písní přeloženy do jazyka českého.

3. 2. 1. Překládání mužských a ženských vlastních jmen z cizího jazyku

Na začátku filmu, kdy je zpívána „Píseň o mojí Varšavě“ (Piosenka o mojej Warszawie) se ve filmu začínají zobrazovat titulky s názvy herců a tvůrců filmu. Překládat jména a příjmení žijících osob z polštiny do jazyka českého jsem zavrhla. Jako příklad uvedu, že přeložení jména polské herečky Krystyna Janda

na Kristýnu Jandovou nepokládám za vhodné. Sice se už několik let vedou spory o tom, jestli se mají překládat jména žijících osob z výchozího do cílového jazyka, ale doteď ještě žádné jednosměrné pravidlo nebylo ustanoveno. Podle mého názoru by se křestní jména a příjmení neměla překládat do cílového jazyka. Souhlasím jen se skloňováním slov podle gramatiky cílového jazyka, jelikož by byl cílový jazyk ochuzen o své prvky gramatiky. V polském jazyce ale existují problémy s písmeny, které v českém jazyce nemáme. Jsou to písmena - ą, ć, cz, ę, ł, ó, rz, ś, sz, ź, ż. Tato písmena jsem převedla následovně - polské cz na české č (Horeszczak na Horeščak), polské sz na české š (Staszek na Stašek), polské ó na u (Waligórska na Waligurská), polské ł na české l (Stanisław na Stanislav), polské rz na české ř (Przeski na Přeský), polské ń na české ň (Kortyński na Kortyňský).

3. 2. 2. Vulgarismy

Jak jsem se již zmiňovala v teoretické podkapitole o etice překladatele o tom, jestli je vhodné překládat některé slova, myslela jsem těmito slovy konkrétně sprostá slova. Sprostá slova, která jsou odborně nazývána vulgarismy se zařazují z hlediska spisovnosti do citově zabarvených slov mající záporný citový vztah. Řadí se i do kategorie hanlivá a zhrubělá slova. Vulgarismy vyjadřují negativní a silně emotivní postoj k věci či k člověku, vůči kterému jsou směřována. Používají se jako nadávka nebo jako prostředek k uvolnění vnitřního napětí. Užívají se při nespolečenském vyjadřování, a to převážně ve slangové mluvě mezi teenagery, vězni apod. V dnešní době se tyto výrazy objevují ve společnosti čím dál častěji. V mém vyjadřování, a to jak v písemném tak v mluveném se vulgarismy neobjevují, a proto bych ani nechtěla, aby se přespříliš objevovaly v mé bakalářské práci, a to i přesto, že jsou nedílnou součástí dialogů mého překládaného filmu „Výslech“ (Przesłuchanie). Snažila jsem se vulgarismy překládat méně negativně emotivními slovy. Pro někoho je to možná znehodnocení filmového díla, ale slova jako „kurva“ (kurwa), „kretén“ (kretenka), „idiot“ (idiotka), „kývat“ (mierdać), „hovno“ (gówno), „zasraný“ (zasrany), „žerte“ (żryjcie), (pierdolić), „v prdeli“ (w dupie), (strzelić w pysk), považuji v mém písemném projevu jako nevhodná. I přes moji snahu se těmito slovům

vyhnout se vulgarismy asi z pěti procent všech přeložených slov v titulcích objevily. Proto považují za přínosné se významem těchto slov zabývat.

V polských a českých slovnících jsem si našla význam několika slov, které se považují všeobecně za vulgarismy. Prvním slovem je slovo kurva „kurwa“: „*wulgarizm, o kobiecie uprawujące seks, oddająca się mężczyznom za pieniądze; prostytutka*“ nebo „*obelżywie o kobiecie, do której ma się skrojnie negatywny stosunek*“ a nakonec „*wykrycznik, wulgarne przekleństwo.*“¹⁴⁾ V mé dialogové listině se objevila například věta „Kurwa, nie krzyć.“, kterou jsem nakonec musela přeložit i s vulgarismem do slovotvorného tvaru „Kurva, nekřič.“ Druhým slovem je slovo „kurczę“: „*wykrzycznik, wyraz używany w reakcji na coś denerwującego, wywołującego zdunienie.*“¹⁵⁾ V rozhovoru herců se objevila věta „No, kurczę a my z Dziunią tak śmierdziały...“, jež jsem nakonec přeložila do tvaru: „Hrozně jsme s Džuňou smrděly...“, kde jsem vulgarismus úplně vynechala. Třetím slovem je „idiotka“: „*lekceważą co o kobiecie uważanej za głupią, bezmyślną, nierozsadzą.*“¹⁶⁾ „Kretenka“ je čtvrtým vulgarismem: „*forma żeńska od rzeczownika kretyn – człowiek chory na kretenizm, potocznie obraźliwie, pogardliwie o człowieku ograniczonym, skrajnie głupim, także bezmyślnym, bez wyobraźni lub kompromitującym się swoim postępowaniem. Słowo pochodzi z języka francuzskiego.*“¹⁷⁾ Ve filmu „Výslech“ (Przesłuchanie) je například tato věta: „Ty idiotko, ty kretynko, co ty wyprawiasz.“ Větu jsem přeložila takto: „Ty krávo, co to říkáš?“ Oba vulgarismy jsem tedy úplně z věty vypustila a nahradila je jen jedním méně emotivnějším slovem, které navíc není ani vulgarismus, a to slovem „kráva“. Přídavné jméno „zasrany“: „*wulgarizm,*

-
- ¹⁴⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 447 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ¹⁵⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 446 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ¹⁶⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 314 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ¹⁷⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 428 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ¹⁸⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 1337 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0

taki, który nie przedstawia żadnej wartości; kiepski, marny, nędzny“.¹⁸⁾ V přímé řeči postavy vězeňkyně Honoraty se objevuje tato věta: „Przyjął nas taki zasrany sekretarzyk,...“, kterou jsem přeložila takto: „Přijmul nás takový zasraný úředníček,..“. Jak tedy vidíte sprostému slovu jsem se nakonec nevyhnula. Sloveso „žrát“, v polském jazyce „zryjcie“ znamená: „*od czasownika żreć, o zwierzatach – jeść*“ nebo „*potocznie o człowieku: jeść chciwie, żarłocznie, łapczywie, w sposób budzący odrazę*“ nebo „*wytrawiać, przeżerać coś, niszczyć*“ a nakonec „*o wymiszczających, ciężkich doznaniach, stonach emocjonalnych.*“¹⁹⁾²⁾ Ve scénáři Bugajského filmu se objevuje sloveso jako rozkaz „Zryjcie.“ Nakonec jsem uznala, že vulgarismus přeložím do podoby českého vulgarismu: „Žerte.“ Sloveso „pierdolić“: „*wulgarizm o mężczyźnie – odkrywać z kimś stosunek seksualny*“ nebo „*mówić głupstwa, niedozręczności, bzdury, pleść*“ a posledním významem je „*traktować kogoś za coś z pogardą, lekceważyć kogoś, coś mieć wrogi stosunek do kogoś, czegoś*“.²⁰⁾ Přídavné jméno „pierdolnięty“ znamená: „*wulgarizm, niepełny rozum, stuknięty.*“²¹⁾ V překladu jsem se slovu vyhnula a nepřeložila jsem ho, takže originál je: „Kurwa. Mać, pierdolona. Pisz!“ a překlad je jen: „Kurva. Piš!“ Podle odborné publikace Słownik współczesnego języka polskiego znamená slovo „merdać“: „*o psie, machać, kręcić w różne strony, kiwać ogonem.*“²²⁾ Ale takový význam by se nám do věty z polského filmu „Výslech“ (Przesłuchanie) nehodil: „Merdanie dupą nazywacie pracą?“ Proto jsem slovo „merdać“ zařadila do kategorie vulgarizmů a přeložila ho do jazyka českého jen jako: „Kroucení zadkem je práce?“ Podstatné jméno „gówno“, znamenající jako v českém jazyce sprosté slovo „hovno“, je ve filmu uvedeno ve větě: „Wyleciał dół z gównem.“ Jak jsem již výše napsala, snažila jsem se vulgarismům vyhýbat a slovo jsem dala do méně emotivnější formy: „Výkaly se rozstříkly.“ Slovo „dupa“ znamená podle polského slovníku: „*tylek, pośladki*“

-
- ¹⁹⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 1390 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ²⁰⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 741 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ²¹⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 742 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ²²⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 507 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0

nebo „*człowiek niezaradny życiwo fajtlapa, fujara*“ a jeho posledním významem je „*dziewczyna, kobieta postrzegana jako obiekt seksualny.*“²³⁾ Polské slovní spojení „w dupie“ znamená jako v českém jazyce „v prdeli“. Zajímavostí je, že se slovní spojení „v dupě“ používá jako slang v oblasti českého Slezska (což jsou například města a jejich okolí jako je Opava, Karviná, Bohumín, Bruntál, Jeseník, Krnov, Český Těšín, Havířov, Třinec, Ostrava nebo Frýdek-Místek). Posledním pro mě znamenajícím vulgarismem je slovní spojení „zawalić w pysk.“ Větu: „*Jeżeli jeszcze raz przytapię cię na jakimś kłamstwie, to strzelę w pysk w ten sposób, że popamiętasz do końca życia,*“ jsem přeložila následovně: „Jestli tě ještě jednou přistihnu při lži, dám ti facku, na kterou budeš vzpomínat do konce života.“

3. 2. 3. Slangové slova

Další problém kromě vulgarismů byly pro mě i slangová slova. Tato slova se dnes už mnoho v textech nebo v mluvě neobjevují. Upozornila bych konkrétně na tři slangové výrazy. Prvním slovem je „czapa“ mající ve slovníku: „*zgrubiałe od rzeczowniku czapa,*“ nebo „*potoczne środowisko, kara śmierci.*“²⁴⁾¹³⁾ V dnešní době se jak v České, tak v Polské republice pojem „trest smrti“ už mnoho nepoužívá. „Trest smrti“ jsem použila jako cílovou podobu překladu od slova „czapa“. Dalším slovem je „bimber“: „*alkohol słabej jakości pędzony nielegalnie sposobem domowym za pomocą prymitywnego sprzętu, samogon, pędzić bimber.*“²⁵⁾ V dialogové listině filmu „Výslech“ (Przesłuchanie) je použit „bimber“ takto: „Nie, umarudzał od zatrutego bimberu, który podrzucili Niemcy.“ Proto jsem „po domácí vyroběný alkohol“ přeložila: „Ne, zemřel díky otrávené domácí vodce, kterou mu podstrčili Němci.“ Třetím slovem je „celowa“. Ve slovníku Słownik

-
- ²³⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.) *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 206 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ²⁴⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.) *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 139 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ²⁵⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.) *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 59 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
 - ²⁶⁾ DUNAJ, Bogusław (ed.) *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 95 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0

współczesnego języka polskiego ale takový pojem nenajdeme. Je zde jen: „*celowy – służący osiągnięciu określonego celu*“ nebo slovo „*celownik, celownica, celować.*“²⁶⁾ Nakonec jsem musela slovo „celowa“ popsat více slovy. Takže jsem větu: „Celowa do mnie.“, přeložila do formy: „Vedoucí cely ke mně.“

3. 3. Názory českých diváků na film „Výslech“ (Przesłuchanie)

K výzkumu jsem použila jednu ze tří metod využívaných v marketingovém výzkumu, a tou je dotazování. Forma dotazování může být osobní, písemná, telefonická a elektronická, vybrala jsem si formu osobní a písemnou.

U osobní formy jsem použila strukturovaný, nebo-li standardizovaný rozhovor. Já jako tazatel jsem zadávala respondentovi přesně formulované otázky ve stanoveném pořadí podle dotazníku, který jsem sama během rozhovoru vyplňovala. Respondenty jsem oslovila na různých místech, kde se přirozeně vyskytují. Na těchto místech jsou tedy dotazování běžně k zastižení. (například studenty na univerzitě, žurnalisty v redakci jejich webového portálu, učitele ve škole, důchodce v domově důchodců, muže středních let v hospodě u piva, ženy středních let ve fitness centrech,...). Vybranými diváky se nakonec stali lidé několika různých věkových skupin, mužského i ženského pohlaví, s různými obory zaměstnáními a s různou kvalifikací vzdělání.

Jelikož jsem k výzkumu použila dotazník, je potřebné toto slovo nějakým způsobem definovat. Zvolila jsem definici dotazníku jako souboru otázek (položek), kterými zjišťujeme na základě výpovědi respondenta, jak subjektivně prožívá vztah k danému jevu, předmětu, a to z individuálního pohledu nebo z pozice člena skupiny. Dotazník je nástroj pro získání odpovědí od respondentů ve formě struktury rozhovoru. V dotazníku jsem použila dva typy otázek. V prvním typu otázek se objevily otázky podle variant odpovědí (uzavřené a otevřené), dále jsem použila otázky alternativní a otázky selektivní. Druhý typ otázek souvisí se vztahem k obsahu; jedná se o otázky prosté, psychotaktické, škály a o otázky

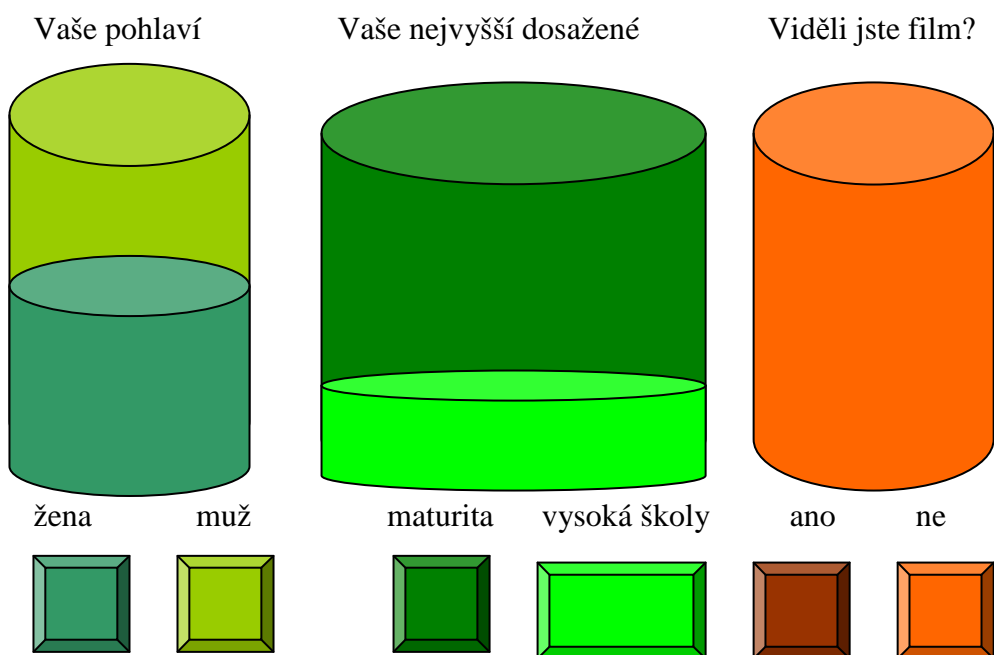
asociativní. Kladené otázky byly jasné, stručné, formulované jednoznačně a neutrálně. Proto dotázaný při porozumění otázek vycházel ze svých vlastních zkušeností a podle nich se řídil při výběru odpovědí. Zodpovídání otázek zabralo respondentovi asi 7 minut času.

Výsledek mého výzkumu byl nakonec překvapivě velice negativní. Nikdo z dotázaných respondentů totiž film „Výslech“ (Przesłuchanie) neviděl. Polského režiséra Ryszarda Bugajského tři čtvrtiny dotázaných sice znala, ale měla ho spojeného jen s filmem „Výslech“ (Przesłuchanie) a s tématem komunismu. Tato čtvrtina dotázaných buď studovala či pracovala anebo bydlela ve městě Olomouc. Důvodem jejich znalosti jména Ryszarda Bugajského a „Výslechu“ (Przesłuchanie) byla možnost několikrát viděných plakátů, na nichž se toto jméno v souvislosti s filmem objevovalo. Se zmíněnými plakáty se tato skupina dotázaných setkala v rámci olomouckého filmového klubu Pastiche filmz v roce 2006 díky, díky olomoucké Divadelní Floře z roku 2009 a v rámci projektu olomoucké katedry polonistiky Klubu přátel polského kina z roku 2011. Mimo jiné byl tento film také uveden v jiných filmových klubech nebo filmových festivalech – na 17. Třineckém filmovém babím létu z roku 2009, na Letní filmové škole v Uherském Hradišti v roce 2005 a také v kině Aero (nacházející se v Praze 3) při příležitosti tří denního maratonu polských filmů s názvem Polský film proti totalitě. Jenže žádná z těchto vyjmenovaných kulturních akcí neměla na mé dotazované respondenty potřebný vliv a Bugajského ani „Výslech“ (Przesłuchanie) si s akcemi dostatečně nedali dohromady. Dotazovaní v mé anketě odpověděli, že by mnou přeložený film Bugajského z polského do českého jazyka měli zájem shlédnout.

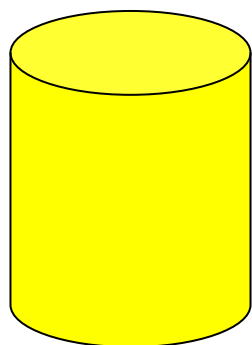
3. 3. 1. Výzkum o znalostech a oblíbenosti filmu Ryszarda Bugajského „Výslech“ (Przesłuchanie)

Otázky byly podány 20 respondentům v rozmezí věku 21 – 81 let. Oslovených žen bylo 10 a oslovených mužů bylo také 10. Každý z nich měl ukončené střední vzdělání s maturitou. 15 z nich studovalo vysokou školu,

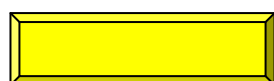
zbývajících 5 mělo vysokou školu již ukončenou. Z 5 respondentů, kteří měli již vysokou školu ukončenou, pracovali 4 a 1 byl důchodcem. 15 tázaných bylo osloveno anketou v městě Olomouc (s 101 786 obyvateli) a 5 tázaných v městě Valašské Klobouky (s 5215 obyvateli). Z dotázaných respondentů film „Výslech“ (Przesłuchanie) neviděl nikdo. Některé otázky v dotazníku nabízely možnosti odpovědí. U těchto otázek respondenti odpověděli následovně: Na otázku „V které zemi se film natočil?“ 18 dotázaných odpovědělo, že v Polsku, 1 dotázaný vybral odpověď v Rusku a 1 zvolil USA. 19 respondentů na otázku „Stal se „Výslech“ trezorovým filmem?“ odpovědělo, že ano. 1 respondent řekl, že ne. Na otázku „Kdy se děj filmu odehrává?“ všech 20 tázaných zvolilo odpověď v období komunismu. A na otázku „Do jakého období dějin filmu patří „Výslech“?“ 15 dotázaných odpovědělo Kino morálního nepokoje a 5 Polská filmová škola.

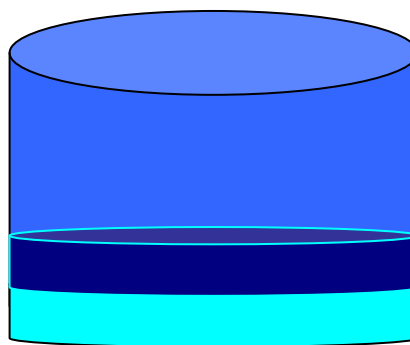
Kdy se děj filmu odehrává?

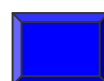
v období komunismu

V které zemi se film natočil?

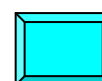
Polsko

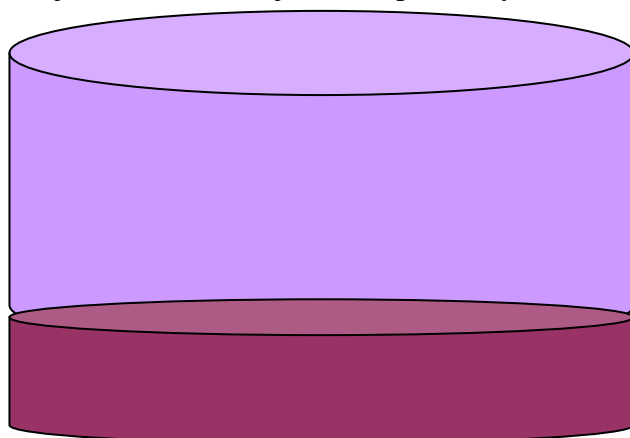
Rusko

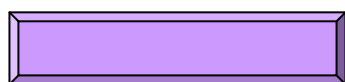
USA

Do jakého období dějin filmu patří „Výslech“?

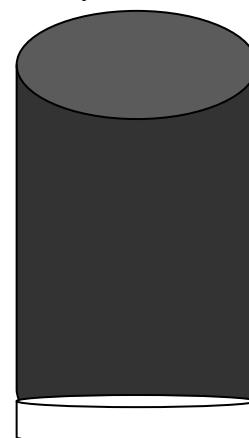
Kino morálního nepokoje

Polská filmová škola

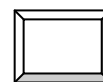
Stal se trezorovým filmem?

ano

ne

3. 4. Projekce filmu

Kvůli negativnímu výsledku ankety jsem uspořádala promítnutí filmu s přednáškou o filmu a režisérovi. K rozšíření poznatků a vědomostí diváků jsem použila nejzákladnější informace. Záměrně jsem si vybrala informace uváděné v souvislosti s promítáním filmu pro veřejnost. Obsah filmu je popisován převážně PR článkem, který poskytla produkce filmu. Jak takový článek vypadá uvedu na příkladu Filmového klubu Chrudim, jenž na své webové stránce www.fkchrudim.unas.cz vyvěsil následující recenzi: *„Legendární vězeňské drama, které sami komunisté označili za nejvíce antikomunistický film v historii Polska. Po jeho natočení režisér Bugajski emigroval a premiéra v kinech se uskutečnila až v roce 1989. Děj se odehrává na počátku 50. let. Lehkomyslná kabaretní zpěvačka vystupuje se souborem pro dělnické publikum. Jednoho večera ji v restauraci opijí dva muži a je převezena do vězení. Začíná dlouhý a děsivý výslech, mučení a vydírání. Vyšetřovatelé na Antoníně požadují výpověď obviňující majora Olchu, jejího kolegu ze souboru, který se údajně dopustil vlastizrady a špionáže.“*²⁷¹⁴⁾ Tento text bývá obměňován jen pár informacemi jako je tomu i u Kateřiny Surmanové, která na webových stránkách www.divadelniflora.cz uvedla: *„Bugajski vypráví příběh lehkomyslné kabaretní zpěvačky Tonky, která si užívá života a o politické souvislosti se příliš nezajímá. Zlom v jejím životě nastane ve chvíli, kdy je unesena dvěma příslušníky tajné policie, zavřena a soustavně podrobována nelidskému výslechu a týrání. Hrdince jsou podsouvána falešná přiznání (má se stát svědkem v procesu s politicky nepohodlnou osobou) – kromě fyzického nátlaku a mučení navíc vyšetřovatelé zmanipulují i zpěvaččina manžela a donutí jej aby se s ní rozvedl... Tonka, ve strhujícím podání Krystyny Jandy, sdílí celou vůči režimu loajální spoluvězeňkyní (ztvárněnou významnou polskou režisérkou Agnieszkou Holland) – morálně pevná, apolitická hrdinka tak společně s naivní komunistkou a brutálními vyšetřovateli vytvářejí jakýsi „ideologický trojúhelník“, v jehož rámci dává Bugajski neokázale vyniknout kontrastu mezi silnými a slabými stránkami*

-
- ²⁷⁾ Filmový klub Chrudim. 2009. *Výslech* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://fkchrudim.unas.cz/stranky/staryprogram.php>>

lidského

charakteru.

Celý snímek se nese v duchu psychologického naturalismu, vzdává hold lidské statečnosti a nezlomnosti a přesvědčivě reflektuje zrudnost totalitního režimu.“

²⁸¹⁵⁾ Do mého představení filmu a režiséra jsem zařadila i představení hlavní herečky Krystynu Jandu a její rozhovor z doby Letní filmové školy Uherského Hradiště, kde film návštěvníkům sama představila. Z jejího rozhovoru s Michalem Procházkou z deníku Právo, jsem odcitovala odpovědi Jandy na dvě konkrétní otázky a to: „*Ve filmu Výslech jste hrála Antonii, mladou, nejdříve lehkomyšlnou ženu, kterou během procesů zavřou a nutí z ní přiznání k něčemu, co neudělala. Znala jste někoho, kdo si prošel čímsi podobným, osobně?*“ Na otázku Krystyna Janda odpověděla: „*Bugajski napsal scénář podle skutečných příběhů dvou žen. Jedna z nich byla přítomna na natáčení a dělala mi konzultantku. Povídali jsme si o tom, jaký byl život ve vězení a co tam zažívala. Já jsem se ve filmu snažila ztělesnit ženu v extrémních podmínkách, hrála jsem ji emocionálně, chtěla jsem udělat silný, působivý film. Ale co mi ta žena někdy vyprávěla, bylo nad celý příběh filmu. Tuhle ženu třeba zavřeli na dva tři dny na samotku a ona poté už ani nedovedla rozlišit, jestli si sama pro sebe přemýšlí nebo povídá nahlas. Já jsem si vůbec nedovedla představit, jak bych něco podobného mohla zahrát.“* ²⁹⁾ Její odpověď na druhou otázku, zda změnila takhle role její život a zda byla za svou účast na filmu potrestaná režimem, byla: „*My jsme natáčeli osm měsíců v době známých polských událostí osmdesátého prvního roku, měli jsme relativní svobodu. Státní moc měla tehdy jiné starosti než dohlížet na filmaře. Když zjistili, co nakonec vzniklo, nejvíce to odnesl režisér. Bugajski musel opustit Polsko a emigroval do Kanady. Mimochodem natáčel tam pro televizi, například několik dílů z cyklu Alfred Hitchcock uvádí. Já jsem žádné problémy naštěstí neměla. Pro mě to byla ale především moje největší role a zároveň vzácná příležitost zahrát si*

-
- ²⁸⁾ SURMANOVÁ, Kateřina. 2009. *Výslech* [online]. Divadelní Flora Olomouc [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.divadelniflora.cz/2009/index.php?program019>>
 - ²⁹⁾ PROCHÁZKA, Michal. 2005. *Legendární Výslech představila herečka Krystyna Janda* [online]. Novinky.cz [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/kultura/61707-legendarni-vyslech-predstavila-herecka-krystyna-janda.html>>

postavu, která měla tolik různých odstínů a barev. Vždyť na počátku jde o naivní, trochu lehkomyšlnou holku, která byla zatažena do politických procesů. Když jsme tenhle film dokončili, cítila jsem se, jako bych složila závěrečnou zkoušku na škole. Stala jsem se hotovou herečkou.“³⁰¹⁶⁾ Mým posluchačům jsem sdělila i účinek filmu na tehdejší politickou vládu, na postkomunistické filmové kritiky a na české diváky 21. století. „Bugajski točil svůj snímek v době, kdy řešili pohlaváři tehdejší PLR závažnější potíže, než dohled nad tamní kulturní produkcí – režisér si proto mohl dovolit poctivě a bez kompromisů zúčtovat s politickými procesy 50. let. Po dokončení filmu však musel Polsko opustit a Výslech se dostal do kin až v roce 1989 jako poslední uvolněný trezorový film a také jako snímek s pověstí nejvýraznější antikomunistické umělecké výpovědi v dějinách polské kinematografie.“³¹⁾ Píše se také že: „Polský snímek Výslech byl okamžitě po svém dokončení v roce 1982 zakázán. Režisér Bugajski krátce na to emigroval ze země a podařilo se mu s sebou vzít i kopii svého filmu, poprvé ho však diváci viděli až v roce 1990 na festivalu v Cannes. Herečka Krystyna Jandová získala za roli Toni v Cannes cenu za nejlepší herecký výkon, film patří k tomu nejlepšímu z polské kinematografie.“³²¹⁷⁾ Ceny, které se filmu podařilo získat, byly například - v roce 1989 Divácká cena a Zvláštní cena poroty na festivalu polských hraných filmů v Gdyni, dále pak Bugajského Zlatý hrozen z Lagow, Stříbrný Hugo z Chicaga z roku 1990 a cena FIPRESCI z Bělehradu z roku 1991. V roce 1990 se stal nejlepším polským filmem za rok 1989. Názory diváků 21. století jsem citovala z chatu webové stránky Československé filmové databáze www.csfd.cz. Účastník chatu Douglas napsal: „První dvě třetiny jsou vynikající, a to až do

-
- ³⁰⁾ PROCHÁZKA, Michal. 2005. *Legendární Výslech představila herečka Krystyna Janda* [online]. Novinky.cz [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/kultura/61707-legendarni-vyslech-predstavila-herecka-krystyna-janda.html>>
 - ³¹⁾ SURMANOVÁ, Kateřina. 2009. *Výslech* [online]. Divadelní Flora Olomouc [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.divadelniflora.cz/2009/index.php?program019>>
 - ³²⁾ ZABLOUDILOVÁ, Táňa. *Výslech* [online]. Kino ART [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.kinoartbrno.cz/filmovy-tip/vyslech-przesluchanie>>

scény popravy, kde celý vývoj hlavní postavy z požitkářky k silné hrdince vyvrcholí a dál už ji zřejmě nelze rozvíjet. Vše poté je jak z hodně blbého harlekýnového románu dokonce bych řekl v rozporu se vším, co bylo řečeno/ukázáno předtím. Extrémní ironie některých dialogů nutí ke kafkovskému smíchu nad absurditou systému.“ ³³⁾ Člověk s nickem Tahit se podělil o tento názor: „*Tak to je to překvapení polské filmové školy. Film, který má už dávno po premiéře a převálcoval u mě i všechny filmové novinky, co jsem letos viděl. Měl jsem možnost tento film vidět pouze na originální VHS kazetě a to ještě v původním jazyce polsky, ale dojem zanechal a to velmi silný. Kdo nehovořil řečí bolševika a neuznával jejich víru, běda mu. Hrůzy stalinismu a teroru a totální kontrola nad běžným občanem vymizíkovala lidem hlavy, ale vzala i naději na svobodný projev myšlení. Morbidní příběh o utajovaných skutečnostech polských komunistů, kteří byli učenlivými žáky Moskvy, kteří neznali jiný výklad světa, než ten svůj, metody násilí vůči vlastním lidem pro blaho socialismu a jiné. Velkým trumfem filmu je hlavně skvělá herečka Krystyna Janda hvězda první velikosti na vysoké úrovni. Není nejmenších pochyb, že tento film možná neznajícím dobu ujasní mnohé.“* ³⁴¹⁸⁾

Nakonec bych ale velice ráda v mé bakalářské práci uvedla hlavně názory diváků, kteří se přišli podívat na „Výslech“, jenž jsem přeložila do divácké mateřštiny, což je jazyk český. Jednadvacetiletá Barbora Zemanová studující na Univerzitě Palackého v Olomouci (UP Olomouc) obor Kulturní antropologie – filmová věda, vyjádřila své pocity slovy: „*Je to silný příběh zasazený do skutečných podmínek. Krystyna Janda, Adam Ferency, Janusz Gajos, Agnieszka Holland a vlastně i ostatní podali skvělé herecké výkony.*“ Dvaadvacetiletá Jana Nevrlá studující na UP Olomouc obor Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast byla také z „Výslechu“ (Przesłuchanie) nadšená: „*Tento film je zajímavý vzhledem k tomu, že pojednává o důležitém*

-
- ³³⁾ Česko-Slovenská filmová databáze. 2010. *Výslech* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.csfd.cz/film/41188-vyslech/>>
 - ³⁴⁾ Česko-Slovenská filmová databáze. 2009. *Výslech* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.csfd.cz/film/41188-vyslech/>>

celoevropském historickém období. Hlavní hrdinka je popsána jako žena, která se do doby, než byla unesena a tvrdě vyslýchána, vůbec nezajímala o politiku. Při těchto výsleších musela prokázat pevnou vůli a nepromluvit, nesvědčit proti svému kolegovi, i přes psychický a fyzický nátlak. Jde tedy o snímek popisující lidskou odvahu a nezlomnost v těžkých dobách tehdejšího režimu.“ Dvaapadesátiletý zástupce ředitele Středního odborného učiliště ve Valašských Kloboukách Josef Zvonek přiznal, že se mu film líbil a uvědomil si i pohled žen té doby: *„Pár let jsem si v komunismu prožil, ale jak je vidět každý národ to prožíval jiný způsobem. Navíc je to také o pohledu ze strany ženy a ze strany muže. Ženy to mají prostě vždy těžší. Musím uznat, že film mě natolik okouznil, že se budu v budoucnu zajímat o historii Polska. Před viděním filmu jsem se o Polsko nezajímal. Nebral jsem ho v potaz, ale teď to bude jinak.“* Jednaosmdesátiletý důchodce Jaroslav Jaroš, který si dobu komunismu také prožil, sice ne tak dramatickým způsobem jako Krystyna Janda ve filmu, uznal, že „Výslech“ (Przesłuchanie) je velice dobrým filmem: *„Viděl jsem za svůj život dost filmů o komunismu a z dob komunismu, ale ještě žádný nebyl tak emotivní a dobře propracovaný. Je poznat, že je do filmu vložena úcta ke člověku jak k sobě samému tak k jinému.“*

4. ZÁVĚR

Hlavním tématem bakalářské diplomové práce s názvem „Vybrané problémy při překladu polských filmových dialogů do češtiny na příkladu typických polských filmů“ je ukázání a definování překladatelských problémů při překladu polských filmových dialogů filmu „Výslech“ (Przesłuchanie) od režiséra Ryszarda Bugajského do českého jazyka. Při definici problémů překladu jsem se zaměřila především na problém vulgarismů, na problém překladu jmen, příjmeních a názvů z polského do českého jazyka. Sporným bodem byla i otázka překladu písní; zda je mám vůbec překládat.

Během vypracovávání diplomové práce jsem dospěla k názoru, že pro co nejautentičtější a nejkvalitnější překlad bude nutné řádně nastudovat a vyhledat historické informace, jež velmi úzce souvisí jednak se samotnou dobou komunismu a jednak s dobou, ve které film vznikl. Až potud by se tyto informace podle mě měly objevit jak v samotném úvodu, tak v abstraktu. Správný překladatel nebo tlumočník totiž musí sám dobře chápat souvislosti svého překladatelského tématu, aby mohl srozumitelně překládat nebo tlumočit pro každého čtenáře a posluchače, jenž se jeho prací bude zajímat.

Ve třetí části bakalářské práce se věnuji zjištění, že polský „Výslech“ je sice známý svým dějem a dalšími zajímavostmi s ním spojenými, ale nebyl skoro vůbec v České republice promítán. Z tohoto důvodu jsem se věnovala v rámci své bakalářské práce i jednoduchému dotazníkovému šetření, který měl zmapovat znalost a oblíbenost filmu „Výslech“ a který mi měl potvrdit či vyvrátit domněnku o minimálním povědomí tohoto filmu mezi českými diváky. Tento výzkum předcházející věty potvrdil. Na základě tohoto negativního zjištění jsem se rozhodla uspořádat pro malou skupinu českých diváků různých věkových skupin i různých pracovních oborů soukromou projekci „Výslechu“ (Przesłuchanie) a předání informací s filmem souvisejících. Po projekci došlo k diskusi, z které vyplynuly pozitivní názory na film, z nichž některé jsou v bakalářské práci uvedeny. Došlo i na otázku, zda tito diváci rozuměli všem

slovům mnou přeložených do českého jazyka. Dle mých diváků nikde nenastal problém v porozumění. Výsledek mnou zhotovené práce tedy považuji za pozitivní, a to hlavně v tom smyslu, že přináší důležité informace pro budoucí čtenáře této bakalářské práce.

5. ANOTACE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kristýna Jarošová

Katedra slavistiky – sekce polonistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého

Název diplomové práce:

Vybrané problémy při překladu polských filmových dialogů do češtiny na příkladu typických polských filmů

Selected problems with translation polish film dialog to czech demonstrated on typical polish films

Problemy translologiczne przy tłumaczeniu listy do języka czeskiego na przykłady typowych filmów polskich

Vedoucí diplomové práce: Dr.Michał Hanczakowski

Počet znaků: 86 887

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 39

Klíčová slova:

translatologie, překlad, polský film, Ryszard Bugajski, Výslech, komunismus, problémy překladu, Kino morálního nepokoje

Charakteristika diplomové práce:

Hlavním tématem bakalářské práce jsou problémy při překladu polských filmových dialogů do českého jazyka. Bakalářská práce se soustředí i na srozumitelný překlad filmových dialogů pro české diváky ve formě titulků. Abych si ověřila onu srozumitelnost titulků uskutečnila jsem průzkum, který měl ukázat znalost a oblíbenost filmu „Výslech“ u českých diváků. Na základě výsledku

dotazníkového šetření jsem pro české diváky, kteří se zúčastnili průzkumu, uspořádala soukromou projekci filmu „Výslech“. Hlavním cílem mé bakalářské práce tedy bylo poukázat na konkrétní problémy při překladu, vytvoření co nejadekvátnějších českých titulků a jejich správné vložení do filmu a nakonec promítání filmu, která předává českému divákovi zásadní informace o filmu i polském komunismu vůbec.

Keywords:

translatology, translation, Polish film, Ryszard Bugajski, Hearing, communism, problems of translation, Cinema of moral anxiety.

Annotation:

The main topic of this bachelor thesis is problems of translating Polish films to the Czech language. This bachelor thesis deals with the intelligibility of dialogues in the Czech subtitles for the Czech viewer. To verify the intelligibility of subtitles I have conducted a survey among the Czech viewers. This survey should prove the knowledge and popularity of a movie “Výslech”. According to the questionnaire survey results I have prepared a private film projection of “Výslech” for the Czech viewers. The main purpose of this bachelor thesis is to point out particular problems of translating, generate the most adequate Czech language subtitles and insert them appropriately to the movie, and the movie projection, which passes the main information about the movie and polish communism to the viewer.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BORDWELL, David, THOMPSONOVÁ, Kristin. *Dějiny filmu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2007. 827 s. ISBN 978 – 80 – 7106 – 898 - 3
- Česká televize. 2006. *Historický magazín – Vyjíměčný stav v Polsku 13. prosince 1981* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/206452801280044/>>
- Česko-Slovenská filmová databáze. 2010. *Výslech* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.csfd.cz/film/41188-vyslech/>>
- DABERT, Dobrochna. *Kino moralnego niepokoju – Wokół wybranych problemów poetyki i etyki*. 3. vyd. Poznaň: Wydawnictwo Naukowe, 2003. 379 s. ISBN 83 – 232 – 1256 – 2.
- DUBISZ, Stanisław. *Uniwersalny słownik języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2003. 1313 s. ISBN 83 – 01 – 13868 - 8
- DUNAJ, Bogusław. *Popularny słownik języka polskiego*. 1. vyd. Berlín: Langenscheidt, 2007. 1161 s. ISBN 978-83-7476-269-4
- DUNAJ, Bogusław (ed.). *Słownik współczesnego języka polskiego*. 1. vyd. Warszawa: Wilga, 1996. 1393 s. ISBN 83 – 7156 – 068 – 0
- Filmový klub Chrudim. 2009. *Výslech* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://fkchrudim.unas.cz/stranky/staryprogram.php>>
- IWANOWICZ, Joanna. *Polský videoart v době totality*. Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Brno : Masarykova univerzita, 2007.
- JANDA, Krystyna. 2010. *Przesłuchanie* [online]. Krystyna Janda [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.krystynajanda.pl/przesluchanie>>
- JANDA, Krystyna. 2006. *Ukryliśmy „Przesłuchanie“ pod śniegiem - R. Bugajski* [online]. Krystyna Janda [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.krystynajanda.pl/ukrylismy-przesluchanie-pod-sniegiem--r-bugajski>>
- JENIŠTA, Jan. 2009. *Etika překladu*[online]. Katedra slavistiky FF – sekce polonistiky[citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://polonistika.upol.cz/>>
- JENIŠTA, Jan. 2009. *Překlad a překládání* [online]. Katedra slavistiky FF – sekce polonistiky[citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://polonistika.upol.cz/>>
- JEWSIEWICKI, Władysław. *Historia filmu polskiego (Dějiny polského filmu: Úvod do dějin polské kinematografie 1894 - 1939)*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění.
- Kinobox.cz. 2010. *Výslech* [online], [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.kinobox.cz/film/23085-vyslech>>

- KURZOWA, Zofia aj. *Słownik synonimów polskich*. 1. vyd. Warszawa: PWN, 1998. 530 s. ISBN 83-01-12560-8
- Leccos. 2011. *Polská kinematografie* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://leccos.com/index.php/clanky/polska-kinematografie>>
- LEPIANKA, Grzegorz. 2011. *Przestuchanie Ryszarda Bugajskiego, zyli najstynniejszy „pótkownik“ – stalinizm w kinematografii i polityka kulturarna lat '80* [online]. Szczerze myśląc [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.lepianka.waw.pl/teksty/bugajski.htm>>
- LEVÝ, Jiří. *Česká teorie překladu 2*. 2.vyd. Praha: Ivo Železný, 1996. 323 s. ISBN 80 – 2372 – 952 – 7
- LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. 386 s. ISBN 80 – 2373 – 539 – 10
- NAWÓJ, Ewa. 2004. *Ryszard Bugajski* [online]. Polish culture [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <www.culture.pl/en/culture/artykuly/os_bugajski_ryszard>
- OLIVA, Karel aj. *Polsko-český slovník I. díl, Polsko-český slovník II. díl . 2. vyd.* Praha: Academia, 2004. 1452 s. ISBN 80-200-1233-8
- Onet.pl Film. 2010. *Ryszard Bugajski* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <film.onet.pl/osoby/katalog/ryszard-bugajski,29001,biografia.html>
- PŁAŻEWSKI, Jerzy. *Historia filmu 1895 – 2005*. 1. vyd. Warszawa: Książka i Wiedza, 2005. 840 s. ISBN 83-05-13416-4
- PŁAŻEWSKI, Jerzy. *Historia filmu dla każdego*. 3. vyd. Warszawa: Artystyczne i Filmowe, 1986. 418 s. ISBN 83-221-0156-2
- PROCHÁZKA, Michal. 2005. *Legendární Výslech představila herečka Krystyna Janda* [online]. Novinky.cz [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/kultura/61707-legendarni-vyslech-predstavila-herecka-krystyna-janda.html>>
- ROSZKOWSKI, Wojciech. *Najnowsza historia Polski 1980 - 2002*. 1. vyd. Warszawa: Świat Książki, 2003. 296 s. ISBN 83-7391-086-7
- SIATKOWSKI, Janusz, BASAJ, Mieczysław. *Słownik czesko-polski*. 1. vyd. Warszawa: Wiedza Powszechna, 1991. 1116 s. ISBN 83 – 2140 – 575 - 4
- Software.informer. 2011. *SubEdit-Player* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://subedit-player.software.informer.com/>>
- STO LAT POLSKIEGO FILMU. 2009. *Przestuchanie* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.100latpolskiegofilmu.pl/pl/filmy/przesluchanie>>
- SURMANOVÁ, Kateřina. 2009. *Výslech* [online]. Divadelní Flora Olomouc [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.divadelniflora.cz/2009/index.php?program019>>
- VLČEK, Petr. 2010. *Solidarita, solidarita ...* [online]. Filmová databáze. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.fdb.cz/film/64874-solidarita-solidarita-solidarnosc-solidarnosc.html>>
- Wikipedie. 2011. *Překlad* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99eklad>>

- Wikipedie. 2011. *Solidarita (Polsko)* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Solidarita_\(Polsko\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Solidarita_(Polsko))>
- Wikipedie. 2011. *Translatologie* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Translatologie>>
- Wirtualna Polska. 2010. *Ryszard Bugajski* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <film.wp.pl/id,20292,name,Ryszard-Bugajski,osoba_biografia.html>
- Vulgarismy.cz. 2010. *Vulgarismy* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.vulgarismy.cz/vulgarismy>>
- ZABLOUDILOVÁ, Táňa. *Výslech* [online]. Kino ART [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.kinoartbrno.cz/filmovy-tip/vyslech-przesluchanie>>
- Zbroiowisko. 2010. *Ryszard Bugajski- Przesłuchanie* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.zbroiowisko.pl/viewtopic.php?f=90&t=36&p=36&hilit=przes%C5%82uchanie#p36>>
- Zbroiowisko. 2010. *Ryszard Bugajski- Przesłuchanie* [online]. [citováno 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.zbroiowisko.pl/viewtopic.php?f=45&t=1936&p=2083&hilit=przes%C5%82uchanie#p2083>>

7. SEZNAM PŘÍLOH

Jako příloha k této diplomové práci slouží CD-ROM. Jeho obsahem je kompletní diplomová práce, soubor s podkladem pro filmové titulky samotný film Ryszarda Bugajského „Výslech“ a otázky ankety ohledně sledovanosti „Výslechu“.